

פרוטוקול מס. 117

מישיבת ועדת הכספים, שהתקיימה ביום ג',
י"ח באב תשל"ד - 6.8.74, משעה 9.00.

נ ו כ ח ? ם - חברי הוועדה:

- י. קרגמן - היו"ר
- ע. אמוראי
- א. אפרת
- ש. ארליך
- מ. ארנס
- י. בדר
- י. בן-מאיר
- י. גולן
- צ. גרשוני
- ש. לורנץ
- א. מלמד
- ע. פינרמן
- י.ש. פלומין
- ג. פח
- ד. קורן
- ח. קורפו
- נ. קצב
- ז. שובל
- א. שוסטק
- מ. שחל
- א. רונן

מוזמנים:

- מ. זנבר - נגיד בנק ישראל
- ד"ר מ. חח - המפקח על הבנקים
- אביגדור שטיינברג - עוזר הנגיד

מזכיר הוועדה:

א. קרשנר

היועץ המשפטי לוועדה:

ג. קטרון

היועץ הכלכלי לוועדה:

א.נ. פלוג

ר ש מ ה :

שולמית פרג

בסדר-היום:

בנק א"י - בריטניה

1383

(תאריך: ביום 11.8.74)

היו"ר י. קרגמן:

אני פותח את הישיבה.

אנחנו לא חוזרים לדיון, אבל היו כמה חברי ועדה שרצו להציג כמה שאלות, לכן בקשתי את נגיד הבנק לבוא לישיבה זו. כמו כן שיספר לנו הנגיד על מכירת הבנק, ואם יש פרטים מעניינים אז היה רצוי לשמוע.

קבלתי מברק מעורך דין אליהו מירון (קורא)

אני חושב שמה שפורסם ב"מעריב", פורסם, וצריך לפנות ל"מעריב" ולא אלינו. זה ענינו. זה לא היה פרוטוקול.

בקשר לבן-ציון מסרתי את המצב העובדתי.

מר מירון כותב במברקו שהוא דורש כי חברי הכנסת בדר ואמוראי יחזרו מדבריהם בפומבי. שהוא יפנה אליהם, כלומר אל ח"כ בדר ואמוראי. יש הרבה דברים שמתפרסמים בעתונות, ואין זה מעניינה של הוועדה. אילו היה זה פרוטוקול של ועדה שמתפרסם, הייתי מביין. אבל זו פנייה נגד שני חברי ועדה. שיפנה מר מירון אל מי שירצה --- (י. בדר: יש גבול לשקרים)

אנחנו לא נתיחס לענין זה. אם הוא רוצה

לתבוע אותך למשפט, אז שיגיש תביעה --- (י. בדר: אין לפגוע באדם שלא בצדק) אתה יכול לחזור על דברייך.

מ. זנבר:

בקשר למכירה: בתחילה היו הצעות קניה - וזה היה בימים 5-6-7-8 ביולי, אך בערבות

בלתי מוגבלת, ופחות 4 מיליון דולר של בנק הפועלים ובנק המזרחי. הצעות לערבות מוגבלת לא היו.

במשך הישיבות של ועדת הכספים פנינו לכל

הבנקים הישראליים כדי שיקנו את בנק א"י בריטניה בערבות מוגבלת, אך אף אחד מהם לא רצה לקנות בערבות מוגבלת.

לאחר החלטת בית המשפט לפירוק הבנק

באה התענינות מצד נציג "אינטרנשיונל" ג'נב - מר עמוס מנור, ואמר כי מר רוזנבאום רוצה להחליט אם להיענות לדרישה של עו"ד מירון והקבוצה שתקנה את הבנק. אותו מר מנור אמר למר רוזנבאום שההפסד מוערך ב-20-25 מליון \$ בשני הבנקים - לונדון וישראל - יחד.

הם שאלו בקשר לערבות שאנחנו נוכל לתת,

אז אמרתי שאחזק ערבות עד 25 מיליון דולר, בתנאי - כפי שהמשפחה טוענת - שאם אחזק המלצה לוועדת השרים, שהם יכניסו את כל הרכוש בארץ ובעולם. השרים קבלתו המלצתי זו, ולאחר מכן זה הגיע לממשלה, והשופט נתן שהות של 11 יום לדיון זה, אשר צריך להסתיים בימים אלה - היום-מחר. אחר כך קבלנו הודעה מד"ר רוזנבאום שהחליט לא לנסות לקנות את הבנק. ובכך, ההצעה הזו נפלה.

השר קבל תשובה מבנק הפועלים, שגם

הוא איננו מוכן לקנות את הבנק בערבות של 25 מיליון דולר.

אחרי כן הופיעו קונים אחרים.

בימים אחרונים היו מגעים עם שתי קבוצות של קונים. אחמול התקשר עוד משהו, ואינני יודע מי זה. זו קבוצה שלישית. בסך הכל התקשרו אתנו ארבע קבוצות. הקבוצה הראשונה נפלה, והיא הקבוצה של בנק הפועלים. זה היה עוד לפני שהחלילו במשא ומתן; הקבוצות השניה והשלישית נמצאות עדיין בטיפול, והרביעית - רק התחילה במגעים.

הקבוצה האחת שהיא הרצינית ביותר, גם

במובן זה שהם מבקשים לשמור על סודיות, לכן אני לא יכול לתת פרטים עליה. אבל יש מאחוריה גורמים בנקאיים. אנחנו נעדים שהקונה יהיה בנקאי, ולא מענף אחר. מכל מקום, בקבוצה זו אין ישראלים, למעשה. אנחנו מנהלים עם קבוצה זו דיונים רציניים, בדיונים אלה ישותף גם בנק-אוף-אינגלנד, כי שם צריך לקבל את החלק העקרי, וגם לשם חיזוק הבנק של לונדון. אני חושב שדיונים אלה יוכתרו בהצלחה.

מ. זנבר:

תוך כדי דברי עניתי גם לשאילתה של ח"כ קורפו. הוא שאל, מי החליט על מתן ערבות של 25 מיליון דולר. אם כן עניתי על שאלה זו.

היו"ר י. קרגמן:

הוועדה הביעה את סיפוקה - אמנם אנחנו מוחקפים בענין זה, אך זה לא חשוב - לגבי נכונותו של מר חת להתפטר, או להביע את רצונו-נכונותו לשחרר אותו מהתפקיד. הסיפוק בא מהוועדה, שאתה, הנגיד, לא קבלת את התפטרותו. אני שמח שהוא קבל את הדין, והוא ממשיך.

מ. זנבר:

אמרתי משהו בוועדה בענין זה.

ח. קורפו:

לפני שאציג את חמשת השאלות שיש לי בענין זה, ברצוני לומר משהו: קראתי את דבריו של הנגיד בישיבת הממשלה, ואינני יודע מניין זה שאוב שהחלוקה בין החוקפים לבין המגינים היא חלוקה פוליטית.

אני חושב שכל אלה שמגבילים את ההצבעה על החטאים של בנק ישראל בריטניה, מגבירים את החטאים. ב-12 לחודש קבלנו הצעת החלטה, וזו היתה החלטת פשרה. שני חברי ועדה ישבו בחדר --- (היו"ר י. קרגמן: לא. אני הודעתי באותה ישיבה שאני ובדר ניסינו להגיע לנוסח מוסכם)

אם כן, טעיתי ואני מבקש סליחה. חשבתי שישבתם עם הנגיד. ההתרשמות שלי היתה מוטעית, ואני מבקש סליחה.

ב-12 לחודש ישבה הוועדה וקבלה החלטה, ושם נאמר כי היא ממליצה על העברת בנק א"י בריטניה לבנקים או לגופים כלכליים אחרים. אני מבין שצריך לחלוף זמן מה כדי לראות אם יש אמנם סיכוי או אין סיכוי להעברת הבנק.

לא שמעתי את הנגיד לומר שלא יוכל לקבל החלטה זו, ואם החלטה זו יכולה להביא נזק. לא היתה כל תגובה מצדו.

ביום ג' יצא מנכ"ל מכתב לחברי הדירקטוריון של בנק א"י בריטניה, ובו כתבת (מצטט את המכתב) - כיצד זה מחייב עם המלצת הוועדה למכור בנק ח"י, ואחרי ארבעה ימים להוציא מכתב כזה? מדוע לא מצאת לנכון לומר כי אחרת הוא יכנס לנזקים גדולים וכו'.

מכל מקום, לקבל המלצת הוועדה, ואחרי 4 ימים להוציא מכתב כזה - נדמה לי שזה סותר.

זאת ועוד: היועץ המשפטי כתב חוות דעת מכשילה. הוא טוען שהוא הכשיל את הנגיד. במכתב שני כותב היועץ המשפטי לוועדה שמה שקרה הוא שהנגיד בקש חוות דעת לפני התפיסה, ויש שם טיפה בה נאמר מה יש לעשות אחרי התפיסה.

אני מוכן לצאת מהנחה שקרתה אי הבנה. אבל אדוני הנגיד, כיצד הגעת לזה שכך החנהגת עד יום זה כך, ואחרי כך אחרת?

ועוד דבר: אם מסרו לשרי הממשלה לפני שישבו, האם מחובתו של הנגיד למסור לממשלה לפני שישבו או אחרי שישבו? איזו גישה זו? אם לא, אז לא היו צריכים להקדים, שכן זה לא מכובד. הוויכוח הזה מעל דפי העתונות - אם הקדמת להודיע לשרים או לא, איננו מכובד.

ח. קורפּו:

שמעתי את ההופעה בטלביזיה של הנגיד
ושל מר חח, ואני יכול להגיד כי היחה סתירה מהותית בין המפקח על הבנקים
ובין הנגיד. הנגיד אמר שהצליח, ואילו המפקח אמר שזה לא הצליח.

ביחס למכתב האחרון שקבלנו מהנגיד,
שבו הודיע על אי קבלת התפטרותו של מר'חח, ושתיסת הבנק מנעה הפסדים.
אני לא מניין את שפת המספרים במכתב זה. על הכסף השוויצרי אנחנו לא
יכולים לשים יד כי הם משועבדים; 200 מיליון נתנו לחברות של משפחת
ויליאמס. איך הגעת לזה?

כאן קיימת אפשרות להגיע למשהו, כי
יש נכסים, ובלי תפיסה יכולנו להגיע לזה. אותם נכסים ערכם ירד, ולא
עלה. אין יכולנו להגיע לזה?

א. מלמד:

אני רוצה לדבר, ולא רק על מנה
להציג שאלות. אמרתי לך, אדוני
היושב ראש, שמסיבות שונות לא דברתי בישיבה הקודמת. עתה ברצוני
להוכיח כי הטעו את הנגיד, ואומר דברים שהם לא אמת, שהם חצאי אמת.
המערכת הפיננסית אסור לה לעשות אותם דברים. לכן אני שמח שהנגיד פה,
שכן רציתי לדבר בנוכחותו. אני מבקש מראש שיתנו לי זמן סביר להצגת
דברי, שכן ברצוני להסביר מה הניע אותי לדבר היום.

פרט קטן, אבל יש לזה ערך - מונח לפני
פה פרוטוקול מישיבה שהתקיימה בלשכת הנגיד, אחרי 9 ימים שהיה בן-ציון
במעצר, והוא נחקר. שם יש משפט שמתייחס אלי. למעשה, אני הייתי באירועים.
ולא רציתי להשתתף בדיון. היה לי משבר אישי לעניינים, וחשבתי בלשון
התלמוד, כמו שכחוב "אין קטגור נעשה סנגור", כך חשבתי ש"אין סנגור
נעשה קטגור". אבל אחרי שראיתי את הדברים, קבלתי "שוק" מוסרי, ואמרתי
כי אני חייב לדבר.

ביום א', בשעה 4.30, אחרי ששמעתי את
בן-ציון ומירוץ שאמרו לי כי הבנק צריך לחדש את ההלוואה אבל הוא איננו
נזיל ולכן לא יכולים לשלם את הכסף. כך שהתנדבתי להפגש עם הנגיד ולראות
אם אפשר לחלץ אותם ממשבר הנזילות. היה לי הרושם שבן-ציון נשבר, ומירוץ
אמר לי שהוא מפחד שהוא הולך להתאבד.

כאשר נפגשתי עם הנגיד, אמרתי לו:
אדוני הנגיד, אני נרגש. אין ספק שבן-ציון הסתכן. אני מכיר אותו.
הוא שפקולנט, אבל יחד עם זה הוא אדם הגון. וכך ספרתי לנגיד בסודי
סודות את הפרט הזה, כי בן-ציון עלול להתאבד אם משפחתו תיהרס מפרשה
זו. אז עוד לא היה ידוע העניין של הפקדון. הנגיד אמר כי מוכרחים
לחדש את הפקדון, ואני אמרתי: אם כך, הרי יש דברים בגו, ואני אקח
לברר את העניין. אז החברר לי שהפקדון אצל בן-ציון איננו חופשי. רק
אז החברר לי הדבר הזה. הייתי מספיק ריאלי כדי לראות את זה.

בהיות בן-ציון בחקירה בלשכת הנגיד,
אמר הנגיד: אם העניין הוא כל כך פשוט, זאת אומרת שהפקדון איננו
משועבד, מדוע אם כן אמרת למלמד שאתה תתאבד בגלל זה?

אם עניין "פופולר" כל כך חשוב, שאתה
תתאבד בגלל זה, בגלל הפקדון? זה חוסר הגיינות מצד הנגיד לומר כך.
זה בגלל הכשלון המוסרי שלו. לצערי, זה כואב לי. (ח"כ מלמד אומר
דבריו בקול רם ונרגש).
שקר מוחלט לנצל דברי כנות של אדם שבא
אליו כידיד ומספר לו דברים. חשבתי שאני מציל אדם מהתאבדות. זה
מעשה נבזי מבחינה מוסרית. (היו"ר י. קרגמן): בקשתי שלא להשתמש במלים
חריפות. אני מבקש אותך לשמור על הכבוד).

אשתדל, למרות שקשה לי.

(ח"כ מלמד מצטט מן הכתב והוא לא הומצא לקצרינית, לכן הדברים הם בערך כך):

הנגיד: האם שלחת אלי את ח"כ מלמד

כדי לומר לי שאם לא תצא מבעיה זו, תתאבד?

בן-ציון: אינני זוכר שאתאבד (האמת היא,

שלא בן-ציון אמר לי את זה) - (ממשיך לצטט מן הכתב)

הנגיד: נאמר שאתה תתאבד אם הענין לא

יוסדר.

בן-ציון: אינני חושב ששלחתי את מלמד

אליך. הוא ידידי.

הנגיד: באיזה ענין?

בן-ציון: בכל הבעיות שהטרידו אותי

באותו רגע.

הדברים הללו גרמו לכך שאחייצב בגלוי, מתוך גישה מוסרית, אני חושב שנגיד בנק ישראל צריך להיות מוסרי, הוגן, איר הוא קושר את זה עם הפקדון? זה לא היה ענין?

אלה הם דברי פתיחה שלי, עשיתי מה

שעשיתי כדי להציל בן-אדם. אני אציין מתי חל המיפנה אצל הנגיד. הוא רצה להכשיל. משום כך אני החלטתי לדבר היום. הנגיד אמר דברים לא-אמת. אני אוכיח שהוא החליף פה את לוח הזמנים, ואין אני יודע אם תמונה זו, בצורה זו או אחרת, עמדה בפני הממשלה, וזה מה שהביא את הממשלה לשנות את החלטתה הקודמת.

קודם כל, מתי נודע לנגיד שבן-ציון

אינו מוכן למכור את הפקדון בשווייץ עד שלא תוחזרנה ההלוואות שהבנק השווייצי נחן לחברות של קבוצת ויליאמס?

(א) בהופעתו בפני ועדת הכספים ביום

9.7.74 (בעמוד 6) הודה הנגיד כי כבר ביום ה' - 4.7.74 הודיע לו בן-ציון באמצעות מחוץ ואחר כך ישירות, שהפקדון בשווייץ אמנם אינו משועבד פורמלית אבל הוא מוקפא מבחינה מוסרית.

(ב) בעמוד 7 אומר הנגיד מפורשות: "זה

החגלה ביום חמישי".

(ג) במכתבו לוועדת הכספים מיום 31.7.74

מאשר ד"ר חת כי במוצאי שבת 6.7.74 הסביר מירון בדיוק את מהות העיסקה בקשר לפקדון בשווייץ.

(ד) בהופעתם בפני ועדת הכספים ביום ו' -

12.7.74 - הסבירו האדוונים בן-ציון ומירון כי לכתחילה אמנם נעשו הסכמי נאמנות עם הבנק בשווייץ שלפיהם היו צריכות ההלוואות לחברות הלוות להינתן מתוך כספי הפקדון, אולם הסכמים אלה לא בוצעו והבנקים השווייצרים נתנו את ההלוואות על אחריותם ועל כן, לא היה מקום או צורך לרשום את הדבר בספרי הבנק.

הראיה - כי אמנם כן הדבר הוא האי שור

שניתן על ידי הבנקים השווייציים לרואי החשבון כי לבנק א"י בריטניה יש פקדון בבנק השווייצר והוא בלתי משועבד, אני מצטט כאן את מירון.

יש לציין כי בנק ישראל אמנם הכיר
בנכונות הדבר, והראיה שהוא עומד על החזרת הפקדון מהבנקים השווייציים.

לאור האמור לעיל, לא היה מקום
להתפרצותו של ד"ר בדר ולנפנוף הסכמי הנאמנות שבן-ציון מעולם לא הכחיש
את קיומם, אך הכחיש את ביצועם.

זאת ועוד: הנגיד הוא שהעלה את הצעת
מכירת הבנק, וזאת לאחר שידע על ההקפאה המוסרית של הפקדון בשווייץ. אבל
בהופעתו בפני ועדת הכספים ביום 9.7.74 (עמודים 8, 11 ו-12) - תאר הנגיד
את ענין המכירה והמשא ומתן בקשר אתה, כדלקמן:

(עמוד 8) - מה שקרה לאחר מכן, המנהל
הכללי וחבריו באו ואמרו שלמעשה יש להם הרבה בטחונות חיצוניים ואפשר
להביא נכסים אחרים ואפשר לשעבד נכסים אחרים, רק צריך לעזור בנזילות.

אז הועלה הרעיון שאם זה כל כך טוב, ישנו
בנק שהוא קרוב מבחינת הקליינטורה לבנק הזה - זה בנק המזרחי - וגם יש
יחסים אישיים קרובים, שבנק המזרחי יקנה זאת, הרי אם יש כל כך הרבה נכסים
טובים, אז הבנק הזה יכול לפתור את הבעיה בקלות. על ההתלבטות הזאת,
השיחות האלה, הקדשנו שעות רבות עד לאחר חצות של יום חמישי.

ביום ששי בבוקר הופיע אצלי המנהל
הכללי של בנק מזרחי והודיע שלאחר התלבטות כל הלילה עם עצמו הוא לא רוצה
לקחת את ה"ריסק" על עצמו והוא לא מוכן לקנות. הוא בא ושאל אותי האם
הוא יכול לעשות את זה בשותפות עם בנק לאומי. מצדדי לא היתה התנגדות.
גם המוכר הסכים. אבל בנק לאומי התחיל לבדוק את הדברים והוא לא הסכים
לקנות. בנק לאומי הודיע שהוא לא מוכן לקנות, אלא מוכן לקנות בתנאי
אחד - גם כן המנהל הכללי של בל"ל צריך להתייעץ עם חבריו - שבנק ישראל
יתן ערבות לכל ההפסדים האפשריים. הודעתי שאני לא מוכן לתת ערבות לכל
ההפסדים האפשריים לרכישה הזאת.

לאחר מכן היו דיונים, כל מוצאי שבת,
כל הלילה, עוד פעם עם בנק לאומי ובנק המזרחי, הועלו כל מיני רעיונות
כאשר הנימוק העיקרי של בנק לאומי היה, מדוע לא לקנות, הוא שהוא לא
יודע מה קורה בבנק בריטניה, זה נעלם אחד גדול, הנכסים שם והבטחונות זה
נעלם עוד יותר גדול בגלל המצב הנדל"ן ויש כל כך הרבה חברות מעורבות -
חברות שהן של המשפחה, יש פה איזה תרשים שאפשר להעביר אותו, זה עשרות
חברות - זה מסובך, מסונף ומסוכן והוא לא מוכן להכנס לעסקי חו"ל בכלל בלי
ערבות של בנק ישראל.

אגב, פה אני צריך להוסיף: הם הודיעו
שבמקרה ובנק לאומי יקנה, עם מזרחי או בלי מזרחי, את הבנק כולו, כולל
אנגליה, הם יהיו מוכנים לשעבד את כל הרכוש שיש להם עוד בלתי משועבד
בישראל ובאנגליה. הם טענו שיש להם 100 מיליון דולר נכסים באנגליה,
נכסים פיסיים, אבל פן-לון, למשל, שיש לו נכסים פיסיים ביותר מ-100 מיליון
דולר לא הצליח לעמוד בזה.

(עמודים 11 ו-12):

מר מ. זנבר: הגעתי לזה שבנק לאומי לא
רצה בשום אופן לקבל על עצמו את עסקי חו"ל של הבנק הלונדוני, למרות זה
שהמשפחה אמרה שהיא מוכנה לשעבד את כל מה שיש לה באנגליה. הטענה היתה
שמי יודע מה זה, ודאי זה כבר משועבד מזמן לכל מיני מטרות אחרות משום
שאם למישהו יש נכס למה שהוא יסכים שהבנק שלו ילך לאבדון. ....

לכן החלטתי להציע גם הצעה אחרת, שנוציא
את כל לונדון מהסדר ונטפל רק בישראל ואז הם אמרו שזה בסדר, אם זה ישראל
הם מוכנים לשעבד רק את הנכסים שיש בישראל, ולא את הנכסים שבחו"ל. ....

ההצעה לא נתקבלה, גם הצורה הזאת, על בנק לאומי. כך שביום ראשון אני הייתי צריך להביא לישיבת הממשלה את ההצעה היחידה והאפשרית לבוא ולחפוס את הבנק. .... "

עובדה היא שבבוקר יום ראשון, ובכל יום שני, עדיין החנהלו דיונים עם הנגיד, בידיעתו של הנגיד. זה לא במקרה. מדוע לא סיפר שבינתיים, ולפי הצעתו של הנגיד, החליט הנגיד לתת את הערבויות, וביום ראשון בבוקר החליטה הנהלת בנק מזרחי לקנות את הבנק לבד. בלי "ריסק". מה קרה? - קרה שבנק ישראל עשה את שגיאת חייו. הוא הלך ליריבו הגדול של זנבר, ואז הוא החליט שזה לא יקרה. אמרתי שאני לא מאמין שהעסקה הזו לא תצא לפועל. מספרים לנו סיפור. שבכל יום ראשון מנהלים משא ומתן עם בנק המזרחי ובנק הפועלים.

(ח"כ מלמד ממשיך לקרוא):

"בבוקר יום ראשון גורמים שונים התקשרו עם שרים שונים והיו הצעות שונות שבכל זאת יהיה עסקת מכר של הבנק לבנק הפועלים ומזרחי. או רק בנק הפועלים או רק מזרחי, וסוכם ע"י שר האוצר, שר המשפטים ואנכי שנזמין את כולם לירושלים. ....

היו דיונים וההצעה שגובשה בסוף היתה שהקבוצה מוכנה לשעבד לצרכי מכר של הבנק הישראלי בלבד את הנכסים הישראליים החופשיים שיש להם, לגבי השעבוד הבריטי כמו שזה - הם הצו שלמעשה שעבוד ה-49% לגבי הנכסים או של הנכסים הבריטיים יבוטל, אבל אנחנו לא הסכמנו, ובנק הפועלים ובנק המזרחי היו מוכנים לקנות את הבנק ע"י זה שהם העמידו, היו מוכנים להעמיד 4 מיליון דולר ממה שהבנק חייב להם כאחרון בתור לצרכי המימוש."

פה התבררה לנו עוד נקודה אחר כך, שאז היתה הצעה להפריד בבעלות. הבנק האנגלי היה עובר לבעלי המניות שם.

(ח"כ מלמד ממשיך בקריאה):

"..... הם הכינו רשימה של כל הנכסים, מחוץ לבנק, ששוויים הוא כ-50 מיליון לירות, אבל זה משועבד בלאו הכי. כל הרכוש הזה משועבד בשביל דברים ספציפיים. כל חברה שעבדה את הנכסים עבור עצמה.

מדבריו הנ"ל של הנגיד משתמע, שלפחות עד יום א' בבוקר - 7.7.74 - הוא חייב את המכירה, תחילה לבנק לאומי, ואחר כך לבנק הפועלים ולבנק המזרחי. אולם עם זאת, התיאור שניתן על ידו רצוף עובדות בלתי נכונות, חצאי אמת, והעלמת פרטים חשובים אשר נותנים תמונה מסולפת לחלוטין ממה שקרה, כדלקמן:

(1) אין זה נכון ש"אז הועלה הרעיון שאם זה כל כך טוב ישנו בנק שהוא קרוב מבחינת הקליינטורה זה בנק מזרחי.... שבנק מזרחי יקנה זאת". הנכון הוא כי הנגיד הוא שדרש שהבנק ימכר ושרק במקרה זה יהיה מוכן לעזור בנזילות.

הרעיון של בנק המזרחי הועלה על ידי אחרי שלפני כן הנגיד אמר לי שכדאי לנסות לפנות לבנק לאומי.

(2) אין זה נכון שכאילו היוזמה לשיתוף בנק לאומי באה מצד בנק המזרחי, אלא הנגיד הוא שהודיע למירון ביום ו' שינסה לפנות למר יפת וכשזה עשה זאת התברר שמר יפת ידע על כל העניין ממר זנבר.

א. מלמד:

(3) אין זה נכון, שבנק לאומי לא היה מוכן ביום ו' לקנות את הבנק. אדרבה, מר יפת הצהיר שיש הכרח לפתור את הבעיה בצורה דיסקרטית ושהוא יהיה מוכן לקנות את שני הבנקים - בחנאי שיקבל ערבות בלתי מוגבלת מהממשלה.

(4) אין זה נכון שהנגיד אמר שהוא לא מוכן לחת את הערבות לכל ההפסדים האפשריים לרכישה זו, אלא לאחר דברי מר יפת שאי פתרון הבעיה בצורה דיסקרטית עלול לגרום למשיכת ביליון דולר פקדונות מהבנקים בארץ ולהפסקת אשראי לחברות - אל-על, צים ואחרות, הודיע הנגיד כי יתייעץ ביום שבת עם מספר שרים ויתן תשובה במוצאי שבת. באותו מעמד הודיע הנגיד כי מאחר ומדובר ברכישת שני הבנקים - אין בנק המזרחי יכול להיות יותר מועמד לקנייה, והמועמד היחיד הוא בנק לאומי.

(5) הנגיד העלים את השתלשלות העניינים שארעו עד להחלטת הממשלה לאשר את המכירה לבנק הפועלים ולבנק המזרחי, כדלקמן:

(א) במוצאי שבת הודיע הנגיד למירון, שלאחר התייעצות עם שרים מחגבשת הדעה שחנחן ערבות בלתי מוגבלת, ולכן ביקש להכין מיד את שטרי העברת המניות, רשימת הנכסים, ואת שטרי השעבוד.

(ב) כשהוכנו המסמכים הנ"ל, ובעלי הבנק באו לבנק ישראל בחצות, הודיע הנגיד שמר יפת מוכן לקנות את הבנקים רק אם קודם בנק ישראל יתפוס אותם, וזאת בניגוד גמור עם מה שסוכם ביום ששי.

(ג) כשהצעה זו נדחתה בהיותה נוגדת את עקרון הדיסקרטיות - העלה הנגיד את ההצעה שבנק לאומי יקנה רק את הבנק הישראלי.

(ד) כשמר יפת דחה את הצעה זו, העלה מירון את ההצעה לחזור לבנק המזרחי - מאחר ומדובר רק בבנק הישראלי, ואמנם בנק המזרחי הסכים לרכישה והדבר אושר ע"י מועצת המנהלים של הבנק ביום א' - 7.7.74 - בשעה 09.00 בבוקר.

(ה) אין זה נכון שרק בבוקר יום ראשון התקשרו גורמים שונים, עם שרים שונים, והיו הצעות שונות שבכל זאת תהיה עסקת מכר של הבנק לבנק הפועלים ולבנק המזרחי.

אין זה גם נכון שההצעה היחידה שהנגיד עמד להביא לממשלה היתה תפיסת הבנק.

הנכון הוא, שעוד בלילה סוכם שבנק המזרחי יקנה את הבנק, וביום א' בבוקר הצטרף לקניה בנק הפועלים, וזאת על אף העובדה שהנגיד נזף במירון על שהעלה רעיון זה.

(ו) הנגיד מעלים את העובדה החשובה, שלמרות שבנק הפועלים היה מוכן לקנות גם את הבנק הלונדוני בתנאים שהוצעו לבנק הלאומי, הוא סירב לאשר זאת, ולא זו בלבד אלא שגם לגבי הבנק הישראלי דרש שהבנקים הרוכשים ישאו בהפסד של 4 מיליון דולר לפני שתחול הערבות הממשלתית.

אני אומר את הדברים הללו, ואני לוקח את האחריות על עצמי.

(ח"כ מלמד ממשיך לקרוא):

(ז) הנגיד מעלים את העובדה שביום א' - 7.7.74 - בשעה 14.00 הודיעו השרים רבינוביץ וצדוק כי הם ימליצו בפני הממשלה למכור את הבנק הישראלי לבנק הפועלים ולבנק המזרחי, ולתת להם ערבות בלתי מוגבלת, לאחר שמשפחת ויליאמס תשעבד את הנכסים הישראליים למטרה זו ולאחר שהקונים יקבלו על עצמם את ההפסד הראשוני של 4 מיליון דולר. בו בפעם הוזמנו היועצים המשפטיים כדי לנסח את המסמכים הקשורים במכירה, כאמור.

המלצה זו הייתה למעשה תואמת את הצעת הנגיד, אלא שבינתיים נתגלה ענין ההפקדה של בנק ישראל בבנק הלונדוני - 30 מיליון מרקים גרמניים, ואז שינה הנגיד את טעמו כדי לבצע את איומיו - "אתם תצטערו על כך". אכן, כפי שהודה הנגיד עצמו, הוא המליץ לפני הממשלה לתפוס את הבנק, והממשלה החליטה בניגוד לדעתו - ואין, איפוא, להתפלא שהוא ניסה בכל האמצעים לסכל את ההחלטה ולספק את רגש הנקם שלו.

(ח) רק בשעה 10.00 בערב, בשוב השרים מישיבת הממשלה, הודיעו למירון שבניגוד למה שסוכם לפני כן, יהיה על משפחת ויליאמס לשעבד גם 49% מנכסיה בלונדון, והמשפחה הסכימה גם לכך. יש לציין כי דברי הנגיד שכאילו נכסים אלו היו משועבדים בלאו הכי, אינם נכונים, שכן הם היו משועבדים רק לחוב ספציפי של 39 מיליון לירות שלהבטחת פרעונם הספיק חלק קטן מהנכסים הישראליים.

(ט) לא נכונים דברי הנגיד שרשימת הנכסים שהוכנה על ידי בעלי הבנק שווים כ-50 מיליון ל"י ושנכסים אלה היו משועבדים בלאו הכי. הנכון הוא, כי השווי של 50 מיליון ל"י מהווה את יתרת שווי הנכסים לאחר שישולק החוב שבגיננו הם שועבדו.

מי גילה את ההפקדה של 30 מיליון מרקים גרמניים בבנק הלונדוני? - הנגיד וד"ר חת טוענים שהנגיד גילה את הדבר לשרים לפני שמירון עשה זאת, אולם:

(1) מכל מקום הנגיד לא עשה זאת מאפריל 1972 ועד היום הגורלי כאשר ידע שהדבר יתגלה אם בנק הפועלים יקנה את הבנק.

(2) לפחות אחד השרים ידע על כך מפי מירון עוד בשעה 06.00 בבוקר באותו יום.

(3) אם הנגיד גילה את דבר ההפקדה לשרים משום מה התפרץ על מירון, והשתמש במלים "כך שומרים על סודיות בנקאית, אתם הצטערו על כך" ו"זהו בלקמיל".

אם הנגיד לא חשש מגילוי, מדוע הציע לבנק הישראלי הלוואה בגודל של 30 מיליון מרקים על מנת שהבנק הישראלי ילווה אותה לבנק הלונדוני ועל מנת שהבנק הלונדוני יחזיר לבנק ישראל את הפקדון לפני מועדו.

מדוע הפקיד בנק ישראל בבנק הלונדוני 30 מיליון מרקים ו-10 מיליון פרנקים צרפתיים?

(א) הנגיד טען לפני ועדת הכספים (עמ' 2) ובטלביזיה כי ב-1972 בנק ישראל העריך את המצב של הבנק בלונדון כמצב סביר - אתם בכלל לא היו בעיות אי פעם, וכי היה לו אמון בהנהלת הבנק בלונדון. אולם:

(1) ההנהלות של בני הבנקים כמעט זהות והאדונים בן-ציון ולנדי נמנים על שתייהן.

(2) הנגיד טוען כי עם הבנק באנגליה לא היו אף פעם בעיות, אולם הוא מעלים את העובדה כי לא יכול היה לדעת על בעיות אם היו כאלה, כי לבנק ישראל לא היתה כל גישה לבנק האנגלי.

(3) קיימות רק שתי אפשרויות:

(א) או שהנגיד ידע שהבנק הישראלי וחברת הבת שלו באנגליה הם איתנים וכל הטענות כלפיהם נולדו רק עכשיו - כדי להצדיק את התפיסה, או (ב) שהנגיד מעל בחפקידו, לשמור על כספי המדינה בהפקידו את הכסף בבנק שהיה לו כלפיו אי אמון גמור, או לפחות בבנק שלא ידע עליו כלום. "כי הוא לא פקח עליו".

א. מלמד:

"האם הנגיד היה מוכן לתת ערבות בלתי מוגבלת לבנק לאומי, לבנק המזרחי ולבנק הפועלים? - הנגיד טוען שמעולם לא היה מוכן לתת ערבות כזו. אולם, הדבר סותר את העובדות כפי שצינתי לעיל, ובמיוחד את העובדה שהנהלת בנק המזרחי אשרה את הקניה רק על סמך ההודעה המפורשת שבנק ישראל היה מוכן לתת את הערבות הבלתי מוגבלת."

היה מכתב של חת שבו הוא בעקיפין מאשר

את זה.

מדוע הוחלט על תפיסת הבנק ביום ב' בלילה - 8.7.74? (א) בעמוד 14 לפרוטוקול מיום 9.7.74 אומר הנגיד: "אני רוצה להגיד שדעתי לא היתה נוחה מהאפשרות הזו של המסירה" (אבל היא היתה נוחה כשמדובר היה במכירה לבנק לאומי וזו היתה למעשה יוזמתו של הנגיד עצמו.)

"ב) בעמוד 15 טוען הנגיד שהחלטה לתפיסה נתקבלה מאחר וביום ב' נתגלה שיש לשלם למישהו 1.750 מיליון דולר, שבן-ציון שכח להכניס ברשימה, ומשום שנתגלו קשלים אחרים - היינו, שדובר קודם שימכרו לבנק הפועלים 90% מהמניות ואחר כך התברר שיכולים למכור רק 24%. אולם שני הדברים אינם נכונים, סותרים את מה שאמר מר חת והם נשמעים ממש כבדיחה, כי אם אלה הדברים שהשפיעו על החלטת התפיסה, מדוע הנגיד המליץ עוד בישיבת הממשלה שהתקיימה ביום א' בערב שיש לתפוס את הבנק ולא לאשר את המכירה, הרי אז לכל הדעות לא היה ידוע ענין מיליון ושבע מאות חמישים אלף דולר וענין הבעלות על 90% על המניות.

ג) לעופת זאת טוען מר חת במכתבו לוועדת הכספים מיום 23.7.74, סעיפים ג' ו-ד' כי "מה שהדריך את הנגיד בהחלטתו לתפוס את הבנק היו הממצאים אשר נמצאו במהלך בדיקת מצבם של הבנק הישראלי והבנק האנגלי וכי ביום א' 7.7.74 וביום ב' 8.7.74 בבוקר התגלו מספר התחייבויות לבנק א"י בריטניה אשר מר בן-ציון לא דיווח עליהם בפרטו את הסכומים שהבנק חייב לבנקים בחו"ל. הנגיד הביע חשש אשר הוכח כמוצדק כי תתגלינה התחייבויות נוספות "שאינן רשומות בספרי הבנק, ולא ניתן יהיה להמנע מלשלם אותם במסגרת ערבות מלאה לעסקת מכירה".

הנימוקים שמעלה מר חת אינם עומדים

במבחן המציאות מהטעמים הבאים:

א) כיצד יכלו להשפיע על החלטת התפיסה הממצאים אשר, כביכול, נמצאו במהלך בדיקת מצבם של הבנק הישראלי והבנק האנגלי, כאשר ההחלטה על התפיסה נתקבלה ביום ב' ועד אז לא נעשו כל בדיקות שהן וביחוד לא באנגליה.

ב) כיצד טוען ד"ר חת שביום א' וביום ב' התקבלו התחייבויות אשר מר בן-ציון לא דיווח עליהן, כאשר ההחלטה על המכירה נתקבלה רק ביום א' בערב, וכאשר ביום ב' נמשך המשא ומתן על מסמכי המכירה עד 11.00 בלילה.

ג) הגילוי היחידי שנתגלה ביום ב' היה שהבנק יצטרך לשלם 18 מיליון דולר, ולא 13½ מיליון דולר. אולם כפי שהסביר מר בן-ציון, הוא ביקש רק משיכת יתר של 13½ מיליון דולר מאחר והיה לו כ-5 מיליון דולר בבנק ישראל והנגיד העלים את הדבר מידיעת השרים, ועל כן נתקבלה ההחלטה הפזיזה על התפיסה, מבלי שנעשה אפילו הדבר האלמנטרי לשאול את מר בן-ציון לפשר הדבר.

ד) ד"ר חת טוען שהכביכול אמנם נתגלו התחייבויות נוספות שאינן רשומות בספרי הבנק, ואולם עד היום לא שמענו על כל התחייבות כזו אשר לא היתה ידועה בזמן שהוחלט על המכירה, ולא על תפיסה.

גילוי סודות על ידי בנק ישראל, השמצות וחבלה במשא ומתן במכירת הבנק: - מאז שהבנק נתפס הדליף בנק ישראל באופן שוטף ידיעות שיש בהן לגרום נזק לבנק א"י בריטניה, שבעליו, וחשוב מכל לשם ישראל ולמערכת הבנקאות בארץ - כדלקמן:

(1) על אף הכחשתו בפני ועדת הכספים, עובדה היא שפורסם בעתונות מחוגי בנק ישראל, כי המפקידים של ניירות ערך אינם יכולים לקבלם כי יש חשש שבעלי הבנק שלחו ידם בניירות שנמסרו להם למשמרת. טענה זו נשמעה גם בבית המשפט כאשר אחד המפקידים הגיש תביעה בעניין זה. - למרות שהיה ניתן לבדוק את הדבר תוך זמן קצר ביותר, לא נעשה הדבר, וקמה פניקה גדולה בקרב הציבור אשר גרמה להוצאת ניירות ערך מבנקים רבים.

(2) בעתונות התפרסם מפעם לפעם ידיעות על הפסדים של מאות מיליונים, וכל זה מחוגי בנק ישראל, כאשר הנגיד עצמו הודה בפנינו שלא ידוע עדיין אם יהיה הפסד. המותר להגיד שידיעות כאלה ערערו את כל האמון שהיה למוסדות כספיים בעולם כלפי ישראל.

(3) אחרי שובו של נציג בנק ישראל בשווייץ, כבר למחרת בבוקר התפרסם בעתונות מה שהוא מצא שם, כביכול, ושום אדם אחר לא יכול היה להדליף זאת לעתונות - פרט לבנק ישראל.

(4) הדו"ח על הבנק באנגליה שנמסר אך ורק על יסוד התחייבות מפורשת שהוא ישאר סודי וימסר אך ורק לנגיד, למבקר המדינה ולמר פינקלשטיין, הודלף מיד לעתונות באמצעות יובל אליצור הידוע כמקורב לנגיד.

(5) הידיעה כי קבוצת רוזנבאום מעונינת ברכישת הבנק התפרסמה מיד לאחר שנציגה ביקר אצל הנגיד, ולמרות ההודעה המפורשת מצד אותה קבוצה שאם זהותה תתגלה העיסקה לא תצא לפועל. עוד ביתר זריזות התפרסמה הידיעה כי הקבוצה חזרה בה מרצונה לרכוש את הבנק והדבר נמסר לעתונים ע"י הגברת רמה זוהר, דוברת בנק ישראל, מתוך בקשה שלא יציינו את המקור.

(6) זהותה של הקבוצה הקנדית שאף היא היתה מעונינת ברכישת הבנק - נתגלתה מיד לאחר שנציגה גילה את זהותה לנגיד.

(7) בכתבה שהיתה בטלוויזיה במוצאי שבת היה למראיין תזכיר סודי שנשלח על ידי בנק ישראל לבנק א"י בריטניה בע"מ עוד בשנת 1970 וגילה לציבור מה שנאמר בו.

(8) התפרסם ב"מעריב" שוב מפי יובל אליצור כי, כביכול, נמצאה ערבות של הבנק בישראל לבנק האנגלי שהיא חתומה בשתי חתימות למרות שלמעשה, המסמך נשא רק חתימה אחת כך שלא היתה ערבות בכלל וכך גם הודיע מר פינקלשטיין לבנק האנגלי.

(9) ההודעות החוזרות מפי הנגיד על מעשים פליליים מצד בן-ציון, הנוגדים את הסדר הציבורי הטוב, והפוגעים בזכות האזרח - שהאדם זכאי כל זמן שלא נמצא חייב ביחוד הדבר חמור כאשר האשמות נגד בן-ציון הוא הפקדון בשווייץ והערבות לבנק בלונדון, וכאשר לגבי שניהם מזדהה בנק ישראל עם עמדתו של מר בן-ציון, כיצד יוכל בנק ישראל לתבוע את הבנק בשווייץ, אכן, אם הוא מאשים את מר בן-ציון שהפקדון היה משועבד, וכיצד יוכל בנק ישראל לטעון שהערבות שניתנה לבנק הלונדוני - איננה ערבות כשהוא מאשים את בן-ציון שלא רשם את "הערבות" בספרים.

(10) ד"ר חת במכתבו לוועדת הכספים מיום 23.7.1971 מודה בסעיף ה(3) כי הגילויים על ממצאים מהחקירה מהווים ללא ספק הפרה של כללי הסודיות הבנקאית ו"הרי הודעת בעל דין כמאה עדים דומים". אכן יש להתפלא שהמטרה שהיתה כה זריזה בעצירתו של מר בן-ציון על חשדות שטרם הוכחו, ושגילתה כל שלב בחקירה בקולי קולות, בהשראתו של בנק ישראל, לא מצאה לנכון אף להתחיל בחקירה על גילוי סודות ע"י בנק ישראל, שהוא עבירה על סעיף 15(א) לפקודת הבנקאות ושהעונש הצפוי הוא שנת מאסר ועשרת אלפים ל"י קנס.

בהקשר זה ברצוני להקריא קטע מפסק דין של השופט ויחקון שניתן רק לפני כמה ימים:

"ויחקון: חובתם של עובדי ציבור כולל אנשי צבא ומשטרה שלא לגלות מידע סודי שהגיע אליהם עקב תפקידם מאז ומתמיד ראיתי בה חובה אלמנטרית שהפרחה פירושה מעילה באמון.

מנהל תקין דורש יחסי אמון בין האזרח

והשלטון ובין אנשי המנגנון לבין עצמם.

בלי שמירה על חובת הסודיות אין התבטאות

חופשית בדיוני אנשי השלטון ובפניות האזרח אליו. כה יסודית היא חובה זו ואף "זכות הציבור לדעת" אינה מצדיקה את ביטולה. שירות העוסק בעניינים רגישים אינו יכול להיות פרוץ, מן הראוי להדגיש זאת שכך התרבו בימינו העוררין על עצם הרעיון המונח ביסודו של סעיף 27 האמור (ס' 27 לחוק לתקון דיני עונשין בטחון המדינה יחסי חוץ וסודות רשמיים תשי"ז-1957).

רצוי להזכיר שגם ועדת פרנקס שדנה לא

מכבר באנגליה בנושא זה והציעה הקלות מסויימות בהוראה המקבילה שבחוק האנגלי לא חלק על הצורך לשמור על חובת הסודיות המוטלת על עובדי ציבור למיניהם (ראה דו"ח על ס' 2 לחוק הסודות הרשמיים 1911 כרך 1 ספטמבר 1972 - 5104 -).

תהליך מר בן-ציון כמנהל -

(א) מר בן-ציון קבל את הודעת ההתליה

מהנגיד בצורה גסה בנוכחות השרים רבינוביץ וצדוק ביום 7.7.74. אולם, למרות הוראות החוק, לא ניתנה לו אפשרות להשמיע את דבריו בפני הנגיד, למרות שהוא העיר על כך בעת שהופיע בפני ועדת הכספים ב-12.7.74, בנוכחות אנשי בנק ישראל.

(ב) מר לזוביק - שליחו של הנגיד ניסה

להטעות את הוועדה בחוות דעת בלתי נכונה ורק לאחר שאחד מחברי הוועד העיר על כך, שלח היועץ המשפטי מכתב התנצלות.

(ג) רק ב-23.7.74 ניתן למר בן-ציון

להשמיע את דבריו בפני הנגיד והדבר נעשה בפני קציני משטרה - דבר שבודאי נוגד את רוח החוק.

(ד) אגב, בפרוטוקול של אותה ישיבה האשים

מר בן-ציון את הנגיד במעשים בלתי אחראיים שגרמו לנזק עצום, וכאשר ד"ר חת בשאלוחיו למר בן-ציון השתמש במילותיו של מר בן-ציון התפרץ הנגיד בזעם כלפי חת ואמר לו: "מדוע אתה אומר מעשי הנגיד, תאמר מעשי הממשלה, אינך צריך לומר כפי שהוא אומר". מסתבר שהנגיד שוב מחפש שעיר לעזאזל ורוצה להאשים את הממשלה במעשים שהוא אחראי להם באופן ישיר כי הממשלה החליטה על התפיסה הרי שזה בגלל האינפורמציה המוטעית שקבלה ממנו.

לסיכום אני רוצה לומר, כי אני יכול

להוכיח שאילולא התפיסה, לא היה עולה לירה אחת למשלם המסים, והעסק לא היה מתמוטט, וגם הפקדון היה מסתדר.

כיום אנתנו יודעים, כי אילו נמכר הבנק

לבנק המזרחי ובנק הפועלים, לא היה שום הפסד לממשלה, כי החובות המכסימליים לבנק הישראלי מקבוצת ויליאמס, לרבות הפקדון של 47 מיליון דולר בשווייץ, אינם עולים על 60 מיליון דולר, ואילו הנכסים שהממשלה היתה מוכנה לשעבד לאבטחת כל הפסק אפשרי - עולים על 80 מיליון דולר.

זאת ועוד: אין כל בטחון שאמנם יהיה

הפסד של 60 מיליון דולר ושלא ניתן יהיה לגבות את הפקדון בשווייץ. ואילו כחוצאה מהתפיסה, ובחוקף הערבות של בנק ישראל, יש כבר לשלם לבנקים הזרים ולמפקידים בבנק הישראלי כ-87 מיליון דולר, וזה עדיין לא פותר את בעיית הבנק בלונדון, ולא את מחצית הפקדונות של הבנקים הזרים.

הנפנוף בחברות ודוסיות כביכול, נעלמות,

ובלתי הגון. הוכח לנו כי חברות אלה נכללו בדו"חות החדשים שהוגשו ע"י בנק א"י בריטניה לבנק ישראל, וכיצד מעז בנק ישראל להגיד שהוא אינו יודע כי חברות אלו נמנות לקבוצת ויליאמס.

א. מלמד:

הנסיון לתקוף חברות ודו"סיות עשוי להתנקם קשה בהשקעות בארץ שכן מפעלים גדולים ונכבדים נמצאים בשליטה של חברות אלה.

ההצעה היא: לגנות את הנגיד על שלא דיבר אמת בפני הוועדה, שהעלים וסילף עובדות, ושמחוך רגשי נקמנות ונגיעה אישית תפס את הבנק, דבר שגרם נזקים בל יסוערו למדינה ולשמה הטוב, וכך לכל הנוגעים בדבר.

לפני שאתן את רשות הדיבור לח"כ בן-מאיר ברצוני לקרוא את דברי שר האוצר בישיבת

היו"ר י. קרגמן:

ועדת הכספים מ-10.7.74:

"לאחר שנודעו לנו הפרטים האלה, ובהתעצות עם היועץ המשפטי ועם מומחים שלנו, כשנאמר לנו שיתכן מאד שעסקי המשפחה שהם נחונים בחברות רבות במקומות שונים באירופה יכולים עוד לבוא מהם תביעות שאנחנו לא נדע שהם קשורים עם המשפחה, ע"י החברות השונות שאולי הוקמו בארצות שונות - התייעצנו שר המשפטים ואנכי והחלטנו כי אסור לנו יותר לסמוך על התעודות שהוגשו לנו, ואנחנו הורינו לנגיד הבנק לתפוס את בנק א"י בריטניה בכדי שתהיה בקורת לנו על כל החובות של הבנק, שהמדינה לא תיפגע יותר מאשר היה ידוע לנו.

בכך בוטאה התפיסה ביום אחמול בבוקר. בעצם זה כל הספור על נטייתה של הממשלה להעביר את בנק א"י בריטניה ועל הפרטים החדשים שנתגלו לנו, ועל שיקול הדעת שהיה לשר המשפטים ולי להורות לנגיד הבנק לתפוס את הבנק".

זה נעשה לפי המלצת הנגיד.

י. בן-מאיר:

עובדה ששר האוצר אמר בוועדה "הורינו לנגיד לתפוס את בנק א"י בריטניה".

היו"ר י. קרגמן:

אפשר לומר שהיתה שגיאה וכו'. אבל אי אפשר להוציא גורמים שונים. רק הממשלה רשאית, והיא אכן נתנה הוראה.

למעשה, אני נמנע מלדבר למרות שיש לי

הרבה מה לומר. גם על דברים שנאמרו כאן יש לי מה להגיד. אני מעדיף שבית משפט יאמר, ולא אני.

אנחנו בעצם הגענו לשלב של החלטות.

י. בן-מאיר:

אני מבקש מהחברים לשקול את ההצעות של ההחלטות, ולהצביע עליהן. לכל אחד יש עמדה, ונראה מה עומד בפני הוועדה. אומר יושב ראש הוועדה, כי יש לו מה לומר וכי הוא מעדיף שבית משפט יאמר את הדברים. זה רק מראה שבכלל הדברים שלו אינם קשורים לענין.

אנחנו לא נכנסים לבעיה אם בן-ציון טוב

או לא טוב. זה לא עניננו. יתכן שח"כ אמוראי צודק באמרו שהם נוכלים גדולים יתכן שלא. בואו לא נוציא פסקי דין חמורים, שכן לא זה הענין שעומד בפני הוועדה. מישהו יחליט שצריך לתלות אותם, אז שיתלו אותם. זה לא עומד לדיון. החברים צריכים לנסות להשתחרר מההחלטות שהתפרסמו בעתונות. הן לא צריכות להשפיע. הבה נשתחרר מהחולשה הזו.

י. בן-מאיר:

בפני ועדת הכספים עומד דבר אחד - פעולתו והתנהגותו של בנק א"י בריטניה, ונגיד בנק ישראל הוא שנושא בעניין. אני חושב שזו השאלה. יכול להיות שבן-ציון הנו פושע גדול, ובנק ישראל נהג טוב. אבל יכול להיות דבר הפוך, שהוא צדיק גדול, ובנק ישראל התנהג לא נכון ולא טוב.

יכול להיות שהוא פושע גדול, והנגיד בפעולתו נכשל. דבר אחד ברור לחברי הוועדה, שאין ביכולתו של הנגיד להמשיך בתפקידו. הוא פעל לא כפי שצריך לפעול.

ועוד דבר: אני מכבד אישי ציבור שמוכנים להתפטר. אני לא מוכן לקבל תרגילי נאצר ---

אני לא אתן לך להמשיך בדברייך. תתנצל תיכף ומיד. מה זה "תרגילי

היו"ר י. קרגמן:

נאצר"?

י. בן-מאיר: אני חוזר בי. אני רוצה לומר, כי אני לא מכבד תרגיל של אדם שאומר כי הוא שוקל התפטרות. הוא הודיע ברדיו שהוא שוקל התפטרות, על מנת שיפנו אליו שלא להתפטר. לכן אני חושב שזה לא מכובד.

לאורך כל הפרשה השתכנעתי שהדיווחים וההתנהגות היו כאלה שכאילו הנגיד הוא צד בעניין. זה לא בסדר.

חוות דעת משפטית - קבלנו הרבה חוות דעת משפטיות. זו הפעם הראשונה שקבלנו חוות דעת של היועץ המשפטי של הבנק. אף פעם לא נכשל. מכל מקום, בדבר זה להטעות את הוועדה? הרי הוא חייב להתפטר. הוא הביין חצי סעיף, ולא הביין את החצי השני.

מכתב הנגיד שאותו ציין ח"כ קורפו - זה דוגמה לא רצינית. זה לא רציני לכתוב כך. המכירה הפכה להיות צד. אני יכול לצטט דברים - "עוד חצי מיליארד לירות." מצד אחד בא הנגיד ואומר "אינני יכול לדעת מה הם ההפסדים. שנים יקח עד שנגלה את זה." ואחר כך בוועדה התקרב לחצי מיליארד. מי ששומע את זה אומר, שמגיע לנגיד שהציל את המדינה. זה לא אמת.

לגבי מתן ערבויות: זו דוגמה.

בכמה הזדמנויות אמר פה הנגיד, וגם מלמד ומירון אמרו אותם דברים - לעולם לא הציע לבנק לאומי לקנות את הבנק בארץ בערבות בלתי מוגבלת. לדעתי, זה לא נכון.

עניין החברות הוודוסיות, ליכטנשטיין - זה עושה רושם. זו דוגמה של נסיון הטעיה. דוגמה: הוועדה קבלה כאן החלטה פה אחד, שאחרי התפיסה לבצע מכירה. אני טוען שנגיד הבנק עשה הכל כדי להכשיל מכירה. היה קונה, ואף אחד לא ידע חוץ מבנק ישראל. פירוש הדבר שהדליפו לעתונות. אני טוען שבאיזה שהוא רגע הוא גלש לתחום שלא היה צריך לגלוש. מכל מקום, התרגילים שנעשו בוועדה אינם הולמים למעמדו הרם, והוא צריך להסיק מסקנות.

ז. שובל:

אני חושב שזה לא נאה, מבחינת הוועדה, שדיון מסוג זה ייעשה בנוכחות מה זנבר.

הדיונים הפנימיים שלנו חייבים להיעשות בינינו.

היו"ר י. קרגמן:
ח"כ שובל, אילו היית אומר את זה בראשית הישיבה, היה אחרת, עכשיו, הואיל והוא נוכח, אז הוא צריך להיות נוכח עד הסוף, ואני אתן לו להשיב על הדברים.

אני רוצה להעיר הערה עובדתית: צלצל אלי עמוס מנור, ואמר לי: אני מבקש ממך לומר לחברי הוועדה שבענין קנייה, או אי קנייה של הבנק - זו החלטה בלעדית שלנו, ולנגיד לא היתה כל השפעה, וכל מה שפורסם זה לא אמת.

הוא אמר לי לומר לחברי הוועדה דברים אלה: "אנחנו ישבנו והחלטנו שזה לא כדאי לנו, ואין לנו כל נגיעה עם בנק ישראל." אני אומר את זה לפרוטוקול. למעשה, הייתי צריך לומר את זה לפני שבוע, לאחר שצלצל אלי עמוס מנור. מאחר שהוזכר הדבר, אז מצאתי לנכון לומר את זה עכשיו.

מ. שחל:
אני רוצה להעיר בדברי, כי אין לי כל כוונה להרגיז ולקנטר אף אחד מחברי הוועדה שנמצא כאן. העובדה שאנחנו מתחילים להתווכח בישיבה זו על מה שאמר א' וב', מוכיחה שערבבו את הוועדה בדברים שלא שייכים לה לחלוטין.

היו"ר י. קרגמן:
ישנן שתי הצעות - האחת היתה להצביע הצבעתי --- (צ. גרשוני: בקשו ממך לדחות) בקשו ממני זאת על ההצעה השנייה. (צ. גרשוני: גם את ההצעה הראשונה. זה חוסר אובייקטיביות).

אני נוהג כפי שאני מבין. הוועדה לא חייבת לקבל הצעות היושב ראש. (י. בן-מאיר: אתה הבטחת לי שלא תהיינה הצבעות. זה לא "פיייר"). זה "פיייר מאד.

אני מודיע, כי פנה אלי ח"כ בן-מאיר שלא אצביע על ההצעות אלא ביום ג', משעה 9 עד 11, ואני קיימתי.

ח"כ ארליך הציע הצעה. היו חברים שאמרו לא. מי שרצה להמנע, יכול היה להמנע. עובדה שההצעה השנייה של ארליך רציחה לדחותה ליום ג'. למעשה, דחיתי את ההצעה של ח"כ ארליך ולורנץ להיום, ואנחנו נצביע היום.

צ. גרשוני:
על הסדר עוד נדבר. על הסדר שלך עוד נדבר. לא רק אתה תדבר על סדר. גם אני אדבר על סדר. עוד לא גמרת את זה.

מ. שחל:
אני חושב שהמעורבות של חברי הוועדה במספר תחומים, לדעתי, חרגו מהמקובל של ועדות הכנסת. אינני בא לקבוע --- האמת לעניות דעתי אני, אין לי יכולת לנקוט צד אחד שצעדים נעשו בדיוק כפי שצריך להיעשות. מאידך, לרבות היום, לא היה חקדים למה שקרה היום. לנגיד בנק ישראל אין "סטנדינג" בישיבה הזו. אני לא חושב שאנחנו ביח משפט.

עם כל המיגבלה שהדגשתי לח"כ מלמד, והתרגשותו האישית, אינני מוכן לקבל שמעמידים כאילו למשפט מ'שהו שממלא חפקיד, ובאים לכאן עם סיכומים כפי שמסכמים בבית משפט. לדעתי, אסור שיהיה דבר כזה.

מה שקרה כאן הוא, שאנשים הממלאים חפקיד מוכתמים ע"י קומפניה שלמה, וזה באמצעות כל כלי התקשורת.

מ. שחל:

אני לא הייתי מוכן להיות בין אלה שצריכים להחליט. אני, במקומו של ח"כ מלמד, עם כל הכבוד, אילו נכנסתי לתהליך של נסיון דיווח, עזרה, סיוע - הייתי פוסל את עצמי, כי באים כאן עם דעה קדומה.

קבלתי מכתב מד"ר חת מ-26 ביולי. ד"ר חת הוא גם משפטן וגם כלכלן. אני אינני יודע, בינתיים כל אלה שנמצאים בתהליכים של תקירה, הם בחזקת חשודים. איש לא קבע אם פשעו או לא פשעו. מאידך, מה שקרה כאן הוא: דעה קדומה, מעורבות אישית וכו'.

ועוד דבר: מה שקרה כאן, שצריך להצטמצם בדבר אחד. היו פעולות שנעשו. גירסה אחת אומרת שרצוי למכור, ואחרת - בענין החפיסה. אנחנו נכנסים לתחום שאין לנו כלי אחד שיאפשר לנו לבדוק.

אומרים שזה 87 מיליון דולר. אני אינני יודע. אין לי כל מושג. הופכים לפתע פתאום להיות צדיקים גמורים. מביאים מסמך שנראה על פניו מפוקפק. אני מוחה בחוקף לנסיון להשתמש בשיחות שהיו מחוץ לוועדה. אני מוחה בחוקף כל נסיון של הכתמת שם של אנשים שיש להם משפחות, ולעשות ללא כל הגבלה וריסון.

יש לי שתי שאלות: א) נאמר ע"י הנגיד והמפקח שהחלטה לתפוס את הבנק נבעה מכך שיש עדויות שאילו מדינת ישראל הייתה מקבלת על עצמה את האחריות הבלתי מוגבלת, הרי היא הייתה צריכה לשלם את כל הסכומים, לרבות סכומים שנתקבלו של קבוצת ויליאמס. אם באמת ישנה עבירה על החוק, כי אז היה יכול להוכיח, והזכאי אינו יכול להינות מהתרמית שעשה.

אני רוצה לשאול: הכוונה הייתה לבדוק מי עומד מאחורי החברות הוודזיות. האם באמת מישהו בבנק כלשהו יש לו היכולת לבדוק מי הם הבעלים בלי שיחוף פעולה עם הבעלים עצמם? גם אנשי בנק ישראל וגם נציגי בנק לאומי שתפסו את הבנק, לא ראו כל מסמך. הפעולה נעשת כך, שבלי הסכמת הבעלים לא ניתן לדעת. אילו היינו הולכים בדרך אחרת, כאשר ערבות מדינת ישראל היא כזו וכזו, וכל מי שטוען זכאי חובה עליו להוכיח. אלה שעוסקים במעשים לא כשרים, אלא היו באים. ישראלים לא היו באים לתבוע את הכסף.

מה בכלל עומד מאחורי חברות אלה?

היו"ר י. קרגמן: אני רוצה לומר לחברי הוועדה, שהתקנון מחייב את הוועדה לדון בנושא הבנקאות. יש סעיף כזה בתקנון המחייב את הוועדה לדון בזה. זה ענין של חוק. לכן טבעי היה שהיושב ראש זימן את ועדת הכספים לדון בנושא.

כאשר בנק פויכטוונגר פשט את הרגל, הוזמן הנגיד. היו כמה ישיבות ובירורים די קשים. ענין ביטוח פקדונות נבע אחרי פשיטת רגל של פויכטוונגר, ואז באה ההצעה וכל התיקון שהוצע. הנכון הוא שאז הרכב הוועדה היה אחר. היו אינטרסים וגופים שונים. לכן כשנכנסנו לדיון, זה חרג במידה מסוימת. אבל טבעי הוא שהוועדה דנה בזה, ומאפשרת לומר דברים מרים מאד.

ועוד הערה: כאשר בנק פויכטוונגר פשט רגל, לא טענו שהנגיד צריך להתפטר. (ש. ארליך: אז היה קשר היסטורי בין בנק מזרחי ופועלים). זה יכול להיות.

כאשר המפקח על הבנקים מר חת הציע מה שהציע בענין בנק א"י בריטניה, אז לא נתקבלה ההחלטה שלא לפרק את הבנק. כל זה עוד יש מה לומר מבחינה ציבורית מה הולך פה, אבל את זה אגיד בסוף הישיבה שלנו.

ש. לורנץ:

אני מבין שכולנו ותיקים, כאשר חברים - וזו זכותם - מותחים בקורת חריפה ביותר למרות שאינני גורם שזה מוצדק מה שמגיע לאותם אנשים שאינם חברי כנסת, שרי ממשלה, ואין ביכולתם להתקיף כפי שאנחנו יכולים להתקיף. חבר כנסת יכול לכנות את שר בממשלה באיזה כינוי שירצה, והוא ישיב לו כפליים.

אני מתכוון לדבר אחר - זה מחייב אותנו לריסוק עצמי כלפי אנשים שאנחנו נדבר אליהם בשפה אחרת מזו שאנחנו מדברים אחד כלפי השני.

מה שהושמע במיוחד היום, אבל גם בימים שעברו, דבר שקומם אותי, ואני נוכח בכל הישיבות - כאן היו האשמות. כאן היה "אני מאשים" בצורה כזו שאין לזה תקדים ואין לזה הצדקה, ואין בזה כל הגינות. הדברים מגעים לעתונות, והם יוצרים אורח "לינץ", ויוצרים עובדות. זה מסעיר ומקומם אותי. אני לא יכול לשלול, אלא אני יכול למחוח בקורת.

מחובתנו לקבוע מה זה דעת מעוט, ואיפה דעת הרוב. מכאן היתה הצעתי אחרי מה שקרה. לא היה עולה על דעתי להציע הצעתי - שהוועדה תעודד את פעילותו של נגיד בנק ישראל - אילו לא היו משמיעים כאן דעות כפי שהושמעו.

יש כאן שתי סוגיות נפרדות. יש סוגיה, או נושא הפיקוח של בנק ישראל על הבנקים בכלל, ועל בנק א"י בריטניה עד להתמוטטות: האם הם מלאו חובתם או לא?

הסוגיה השנייה היא - לגבי פעילותו ועמדתו של בנק ישראל מרגע ההתמוטטות והלאה.

בקשר לפיקוח אמר ח"כ קורפנו שגם בנק ישראל אשם ביותר. אין יחכך שהם כל כך אשמים ואתם לא ידעתם ולא פקחתם וכו' אבל זה, לכאורה, ובאופן שטחי.

אמרתי שבישיבות הראשונות היתה דעתי אחרת. אין פיקוח בעולם ואין פיקוח אצלנו, וזו אשליה לחשוב שאפשר לדעת אם מישהו עושה דברים שרוצה להסתיר אותם.

ספרתי מנסיוני האישי שאנחנו התלוננו בקשר להנהלת בנק אגודת ישראל. לא יכולנו לדעת שמהו שם איננו בסדר. ואחרי הצהרה פעם או פעמיים, ואחרי בקורת שנעשתה, לא מצאו ולא כלום. זו קביעת עובדה. ד"ר חת אמר לנו בזמנו: בדקתי ולא מצאתי מדוע אחם חרדים.

אם כן, ההגיון שלך, ח"כ קורפנו, למרות שיש בזה משהו, איננו נכון. אני אומר שלא צריך להאשים, ולי אין זכות להאשים. אחרי שבכל זאת שמענו איזה דברים לגבי פקדון רשום, לא-רשום, מוסרי, באמנות, חתימות וכל מיני דברים אחרים כגון: ערבות עם חתימה אחת או עם שניה - לגבי כל אלה אני לא אוצי שום מסקנות.

הכספים האלה עומדים, לכאורה, להשנות הבנק. מה רע? אם היו מוציאים מסקנות - אין להם זכות, כי הסברה עד להתמוטטות היא מופרכת. אני נכנס לעקרון בנק ישראל, יכול להיות שכתוצאה מזה צריכים לדרבן ולתת לכלים יותר שיניים, וגם אז יכולים להיות במקרים יותר חמורים, כאשר מנהלים של הבנק, רואי החשבון של הבנק - אני בודאי מאמין שרואה חשבון מקובל לא רצה לשתף פעולה, ולעשות דברים פליליים. כאשר תתן את השיניים החזקות ביותר, לא ידעו.

מאז התמוררות הבנק - ועל כך שמעתם

את דעתי. נדמה לי שזה היה כמעט דעת רוב החברים - שמכירה עדיפה מתפיסה. ולזה לא צריך להיות כלכלן גדול כדי לקבוע זאת. זה שיתוף פעולה, וכל הדברים הקשורים בכך.

אחרי ששמענו את הסוגיה היום, אנחנו יודעים

כמה וכמה דברים כשאמר פריברס - ואני מקווה שזה נכון - כי הבעלים הוציאו 32 מיליון דולר. אז להגיד שמכירה היתה יותר טובה מאשר תפיסה? ההגיון

ש. לורנץ:

לכן באה ההצעה שלי - ואני שמח שאני לא היחיד שהציע את זה. שמעתי את חברי ארליך, ושמעתי את דעתו. החברים שכאן הביעו דעתם, אני חושב שדעת הרוב היא כפי שאני וארליך הצענו. זו זכותו של מעוט. יכול להיות שמתרגשים, כואבים - הכל יתכן, ובצדק. ההצעה שלי אומרת כך: "הוועדה מביעה הערכה לנגיד בנק ישראל על המאמצים הכנים והרבים שהשקיע להקטנת ההפסדים למדינה כתוצאה מהתמוטטות בנק א"י בריטניה".

י. בדר:

אני מצטרף לדעות החברים. משפטים צריך לעשות. יש איזה ענין במשטרה, ואנחנו לא מדברים על כך כי אנחנו לא מסוגלים לעשות משפט. אילו היינו פעם רוצים לערוך חקירה עם מתן סמכות לכך, אז היינו ממנים בודאי ועדה מצומצמת. מר הרוביץ היה בדעה שצריך לתת עוד פעם שאנסה. לכל פרשה כזו יש כמובן רקע מסויים. אבל אני חושב שאנחנו נטעה אם נדבר על זה עכשיו.

שלב שני שאני רואה אותו שהוכנס הנה, זה הבעיה של 9 מיליון דולר שבתחילת שנת 1972 בנק ישראל נתן פקדון לבנק א"י בריטניה בלונדון. מר זנבר אמר לנו כי אין כל קשר לבעיה זו, כי זה בנק לונדוני, וכי סכום זה אינו מוריד מהבעיה. שמענו את מר זנבר בטלביזיה, היה לו אמון ויש לו גם כבוד למר לנדי. אם יש דעה לא טובה על קרוב משפחה, לא צריכה לצמוח טובה לאיש משפחתי אחר. לכל זה אין שום קשר עם בעיית התמוטטות בנק א"י בריטניה.

זה לא נכון שלמר זנבר יש איזה שנאה בלתי מוסברת כלפי משפחת ויליאמס. זה לא סימן של יחס שלילי. אולי זה היה סימן חיובי.

אני מבקש מהחברים שלי לשמוע עובדות: בנק א"י בריטניה נמצא תחת פיקוח מוגבר של בנק ישראל. בנק ישראל מפקח במיוחד על הלוואות שנותן בנק א"י בריטניה. יש מאזן בנק של בנק א"י בריטניה ל-31.12.73, והוא "טרי" ביותר. מאזן זה נסגר ברווח של 6 מיליון ל"י. נכון? (ד"ר חת: כן)

מאזן זה נבדק ע"י רואי חשבון, והוא גם נבדק ע"י אנשי הפיקוח של בנק ישראל. רואה חשבונות אישר את המאזן ב-31 בדצמבר. באותו תאריך בו אושר המאזן, הוא לא אושר אלא אחר כך - לאחר בדיקת הפנקסים של בנק ישראל בריטניה, ולפי המסמכים שהיו ידועים לא היחה כל סיבה לחשוד שביולי יקרה מה שקרה.

כאן אני מגיע לאחריותו של בנק ישראל: בנק ישראל בודאי אחראי בעד זה שיפקח על מצב בנק א"י בריטניה על פי פנקסים והצהרות. בנק ישראל אינו חייב לנהל בכל העולם חקירות - האם משהו אינו כשורה? האם באותו מאזן רשומים 49 מיליון דולר שבנק א"י בריטניה מחזיק בשני בנקים גדולים בשווייץ בתור פקדון, פקדון שאפשר לממש אותו במשך מספר חודשים על אחריות אותם שני בנקים. הפקדון הוא כזה, ולא חשוב אם מותר למשוך כסף זה מיד או לא מיד.

מכל מקום, פקדון זה אושר ע"י רואה חשבונות על פי מסמך של הבנקים משווייץ, אותם אישורים סטנדרטיים שכל רואה חשבונות דורש שימציאו לו.

עובדה היא, שפקדון זה לא היה קיים בתור שכזה. עובדה היא, שהבנקים בשווייץ מסרו כל כסף זה על פי הסכמים עם מר בן-ציון לחברות של מר בן-ציון. דבר זה לא היה ידוע לבנק ישראל. לא היה ידוע לרואה חשבונות של בנק ישראל בריטניה, ולא יכול היה להיות ידוע, כי בנק ישראל בריטניה לא היה לו שום מסמך על זה. היו לו אישורים. היכן הם היו? הם היו בסיסר בבנקים בשווייץ. מי יכול היה לסבל אותם

י. בדר:

מנהל מורשה של בנק ישראל בריטניה, שפעל בחור בנק ישראל בריטניה, רשאי לקבל משווייץ לפי אותו נוהל הקיים בשווייץ. הכסף הועבר לפי הוראות של מר בן-ציון מטעם בנק א"י בריטניה לקבוצת ויליאמס ובן-ציון. המסמך הזה אומר, שבאותו יום, באותה שעה, כסף זה הועבר מיד לאחר שניתנה הוראה ע"י בן-ציון להעביר אותו. ובאותו יום אישר בן-ציון שהוא קבל את הכסף הזה. לולא היה הסכום הזה של 49 מיליון באמת בבנקים בשווייץ, לא היה קורה שום דבר. אני מניח שאתם, כולכם, קבלתם את המסמכים. יש גם זכרון דברים של ד"ר חת, ובו כתוב שכאשר שאל אותם על פקדון זה, נחננו לו תשובות מעורפלות. אחר כך אמרו כי בן-ציון אמר להם שאי אפשר להשתמש בפקדון זה. ומר מירון אמר שכסף זה הושקע בבורסה.

אני לא רוצה לדבר על הצד המשפטי של הבעיה. רישום מזויף בפנקסים וכו' - אין זה מענייננו. זה ענין של משטרה. אני אומר, שאם מר זנבר יתן $13\frac{1}{2}$ מיליון דולר --- (א. שוסטק: זה לששה חדשים) ששה חדשים אלה וב-3 בדצמבר זה מחודש ---

(קם רעש וקריאות ביניים נשמעות מכל הצדדים)

אם ידוע הדבר לבנק ישראל באותם חודשים, ולא היו מתחילים מיד בצעדים - היינו אומרים שהיתה בזה הזנחה כבדה מצד בנק ישראל. אבל לא ידעו, וגם לא יכלו לדעת מזה.

עכשיו, ברצוני לומר לחברים שלי, שזה לא בסדר. אני יכול להקיף. עובדה היא ששום דבר לא נעשה בענין זה אחר כך, אלא זה נעשה ע"י הממשלה. הדבר נשכח. זה היה שר המשפטים ושר האוצר שקבלו החלטות לתפוס את הבנק, ולא למכור אותו בערבות בלתי מוגבלת. שר המשפטים מר צדוק הסביר לנו את הדברים במשפטן.

אני יכול להתקיף את מר זנבר משום שאני יודע שאינני יכול להתקיף את השרים רבינוביץ וצדוק, על שלא מכרו בערבות בלתי מוגבלת.

שנית, שהבנק נתפס. אני לא רואה בהסכם של השרים איזה שהוא - מבחינתי - איזה שהוא חילוק עמדותי כלפי זנבר. אבל למה שוכחים אלה שחייבים לתקוף את הממשלה?

ועתה, לגבי המכירה: רבותי, נגמור במיסטיקה. למכירה דרושים שנים - קונה ומוכר. לגבי מוכר יש הודעה של בנק ישראל - ושוב, של הממשלה - שאם יבוא קונה רציני וירצה לקבל את ה"ירושה" הזו, אז הממשלה, הבנק, או שניהם יחד יבטיחו לו כל ההפסדים עד 25 מיליון דולר. זה על אחריות הממשלה והבנק.

נניח שהבנק, פחות או יותר, מאוזן. נניח שיש הפסד של 10 מיליון דולר. למה איש אינו רוצה להרוויח 15 מיליון? אם כן, נראה את הענין כפי שהוא. להגיד שהנגיד אחראי? איך הוא יכול היה לגלות מה שנעשה בבנקים בשווייץ? הרי יש לנו עשרות מליונים דולרים בבנקים בשווייץ השייכים ליהודים. שהוא לא ניחש?

אילו בנק ישראל היה נותן $13\frac{1}{2}$ מיליון דולר בלי ערבות, היינו כולנו קופצים עליו. לכן, רבותי, אני חושב שאנחנו מוכרחים לחזק את ידו של בנק ישראל בשני דברים: לגבי תפיסה של בנק א"י בריטניה והאפשרות למכור אותו, ולגבי זה שצריך לשלם פקדונות בארץ. פקדונות של אותם אנשים שנפלו בפח. פקדונות של אנשים שיכלו לסמוך על מאזנים מ-31.12.73 ומאזנים אחרים.

א. אפרת:

אני קודם כל ברצוני לפנות לח"כ מלמד ולומר לו: רק היום, לאחר שהקריא בפנינו דוקומנט שמורכב בשנים - חלק אחד כלל דברי פגיעה, והחלק השני כלל את כתבי מר מירון. קראנו את הדברים שלו. לגבי הפגיעה האישית, אני מבין שח"כ מלמד מתהלך בהתמררות גדולה.

הנגיד אמר מה שאמר לבן-ציון מחוך שיחה פרטית שהיתה לו עם ח"כ מלמד. גם אני הייתי נפגע, אבל הייתי מפריד בין הפגיעה הקשה. הוא נפגע בצורה מוצדקת ע"י התנהגות לא טקטית של הנגיד, לכן הייתי קורא אותו לבירור לפני איזה שהוא פורום, ואז הייתי אומר: אתה, כבוד הנגיד, נהגת כלפי לא בסדר, וכי ע"י זה שהצגת את העניין כך פגע בעצם העניין.

רבותי, ועדת הכספים פעלה במשך כל הזמן בשתי בעיות קונקרטיות - תפיסת הבנק וערבות להפסדי הבנק - הכל עשתה על סמך מגע בלתי פוסק בין ועדת הכספים והממשלה, ועל אחריות הממשלה, ועל אחריות שני השרים. למעשה, לא ראינו את הנגיד אחראי בלי אחריות הממשלה.

זאת ועוד: הממשלה, במאוחר, בגלל סיבות שונות, לא לקחה על עצמה את העריות של הבנק האנגלי.

דבר נוסף: ח"כ מלמד, אם אומרים על בן-ציון שהוא ספקולנט, כמו סמים, אז אני אומר שספקולנט בפקדונות של ציבור זה פושע. שיהיה ספקולנט על חשבוננו ולא על חשבון פקדונות הציבור. זה פושע.

דבר אחרון: עניין טיבור רוזנבאום-מנור - כל הפרשה הזו לא היתה על אחריותו האישית של הנגיד. מתברר שזה בלון מנופח. אחר כך עשו כאילו היה עוד משהו שלא נוצל.

אני מסכם ואומר, שני הנושאים העקריים שעמדו פה הם - עניין האחריות הבלתי מוגבלת ותפיסת הבנק - וזה על אחריות הממשלה. ואין זה מוטל אישית על הנגיד.

ש. ארליך:

הערה לגבי כמה דברים שאמר ח"כ אפרת - ולא אחזור על עניין התפיסה והאחריות הבלתי מוגבלת. אני מצטער שוועדת הכספים הפכה לזירה - ואני לא רוצה, כוועדה פרלמנטרית - בעיני הציבור. סולפו דברים במתכוון או לא במתכוון. ניסו לעשות "לינץ" בחוליה החלשה. שר האוצר, שר המשפטים ונגיד בנק ישראל הם האחראים על דעת הממשלה.

לכן הצעתי מה שהצעתי, מתוך נקיפה מצפונית שעושים עוול לאדם שלא יכול להתלונן.

היו"ר י. קרגמן:

הערה: מעניין מאד שעחון "דבר", שעליו אני מנוי זה קרוב ל-50 שנה, עוד בהיותי בסיביר - מנהל קומפניה. אינני יודע מי מדריך את זה. אבל יש איזה מטה הדרכה של פגיעה.

מכל מקום, זהו עתון שלי, והוא טוען תמיד נגדי שאני מנסה להחליף-לטשטש ולהציל את נגיד בנק ישראל. דברים אלה הוא מפרסם יום יום.

לכן אני מרגיש חובה ממלכתית, להתייצב לעניינו של בנק ישראל. זו חובה ציבורית ממלכתית, ואיש לא יאמר כי לי יש קרבה מיוחדת, ידידות מיוחדת, סנטימנט מיוחד.

נגיד בנק ישראל שעומד במערכה בשם מדינת ישראל, עושה הכל למען הציל מה שניתן להציל מהתמוטטות בנק, התמוטטות שלא

היו"ר י. קרגמן:

גם לי יש דעה. יש לי רשות כחבר ועדה להגיד את זה, ואני מרגיש חובה ממלכתית עליונה לעשות זאת מבלי לעשות חשבון אם בנק ישראל טוב או רע. במערכה כזו מה חייבת ועדת הכספים לעשות? - היא חייבת לתמוך ולהציל מה שניתן להציל. עובדה היא, שהבנק התמוטט, וצריך להציל, ואכן נעשים מאמצים עליונים כדי להציל מה שניתן להציל.

נגיד בנק ישראל, כל זמן שהוא נגיד, יש לו דלתות פתוחות בפני הבנקים עולמיים וכל הגופים המוניטריים.

לדעתי, מה שעושים "דבר" ו"יום-יום" הנם דברים פגומים. אני חושב שאני מביע דעתי. יש מסקנות שאותן הצעתי על דעת הרבה חברים מכל הסיעות. יתכן שאני אתמוך בהצעת חברי הוועדה לורנץ וארליך, כי אני רואה בזה מצווה ממלכתית ממדרגה ראשונה.

את כל פליטות הפה שהיו במשך כל זמן הישיבה, אנחנו מוחקים מהפרוטוקול.

הודעתי אתמול שהישיבה של היום תהיה ממושכת - עד שעה 15.00. אני מצטער שמזכיר הוועדה לא הזכיר פרט זה בהזמנות. הוא שמע את זה ולא רשם בהזמנה. אז הוא טעה. אבל כולם שמעו את זה ולא ערערו. וזה היה הרוב של החברים שלא ערערו על כך.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לקיים את הישיבה הזו עד 15.00 - רוב

נגיד - 3

3 מחוץ 22 חברים מתנגדים לקיים את הישיבה עד 15.00.

מ. זנבר:

אני לא יכול לומר שאני לא נרגש עכשיו. הייתי צריך לשמוע כל מיני דברים שלא שמעתי בחיי. אני מבקש לא להפריע לי בשעה שאדבר. בלי קריאות ביניים. קריאות ביניים מנתקות את חוט המחשבה שלי, וזה יפגע בענין. אני מבקש בכל לשון של בקשה לא להפריע.

אני חושב שמתנהלים כעת שני משפטים בעת ובעונה אחת - יש משפט או חקירה בתחום הפלילי וזה מתנהל ע"י המשטרה. ואז בודקים ועושים לפי כל כללי המשפט בישראל, לפי כל כללי החוקים - נוחנים לאדם להגן על עצמו, עם עורכי דין, עם הכל; יש משפט אחר שמתנהל, והוא מתנהל נגדי, וגם נגד בנק ישראל, אבל בעיקר נגדי.

המשפט מתנהל מעל דפי העתונות, ופסק הדין כבר כתוב. אמרו לי שב"דיעות אחרות" ישנה הצעת החלטה שהיא אנונימית. (י. בן-מאיר: היא של סיעת המפד"ל)

אם כן, פסק הדין כבר פורסם. זהו פסק דין של חברים מסויימים שכבר פורסם. היו גם כל מיני דעות שכבר פורסמו, באותו עתון "דבר" ו"יום-יום". בינתיים גם עתון אחר הצטרף.

אני חושב, שבמשפט זה שלי, לא מובטחים כל אותם כללים שמובטחים במשפט השני. במשפט השני מובטחים כל הכללים של מדינת ישראל. ואילו כאן, כל חוקי הג'ונגל פועלים. אם כן, אני מודיע בהכנעה שאינני יכול להתמודד, כי זה לא האופי שלי. אם כן, מצדי נידון הדבר מראש לכשלון. איזה משפט זה?

יש משפטים, יש בית משפט, יש סגור ויש קטגור, ויש שופט. במדינות מסוימות יש "ג'וריס" - אנשים יושבים בצד כדי שאיש לא יוכל להשפיע עליהם. האמת היא, שכאן השופט והקטגור יושבים ביחד - האם זה משפט הוגן? נוהגים כאן לעתים לפי חוק ה"ג'ונגל" - כי הקטיגור הוא גם השופט - האם זה משפט הוגן?

האם יש הערכה שונה בעבירה? האם יש משפט הוגן בעולם? האם לבוא להאשים אותי בדברים שאני לא יכול לענות עליהם, זה הוגן? אני לא אשיב, כי אינני מסוגל כך - האם זה הוגן? אני רוצה שתשפטו, האם אפשר לנהל משפט - אני כבר עוזב משפט, ואומר בירור - האם אפשר לנהל בירור כלשהו בתנאים כאלה?

אם כן, על מה אני צריך לעמוד למשפט?

אני חושב שיש כמה דברים שאני אמנה אותם, שאותם צריך לבחון: מה קרה לפני התמוטטות הבנק, ומה קרה אחרי ההתמוטטות של הבנק. יש כמה דברים שהועלו בישיבה זו שעליהם אני רוצה להשיב:

לפני התמוטטות של הבנק, האם הפיקוח היה בסדר, ומה גרם לכך שהבנק התמוטט? - אני טוען שאי אפשר היה לדעת זאת. אני טוען שאותו שטר נאמנות שנחתם ב-3 בנובמבר, האם הוא היה קיים בסוף דצמבר? האם בחודשי הדיווח היה קיים?

לדעתי, כך הם הטעו את רואי החשבון וגם אותנו. איך אפשר לגלות דבר כזה? אני טוען, וכפי שאמרתי בטלביזיה, ולא כפי שהבין את זה ח"כ קורפו - לא אמרתי שהפיקוח הצליח. אמרתי לא נכשל ולא הצליח. הוא שאל אותי שלוש פעמים, ואמרתי את זה כך.

אני גם בוועדה אמרתי כמה פעמים דברים שנחגלו, ואני טוען שהם נחגלו מהר מאד בהשוואה לבנקים אחרים בעולם ובישראל. אני במפורש טוען שהפיקוח לא נכשל לפי החוקים הקיימים.

האם אפשר לגלות את הדברים האלה? - אני לא אחזור על מה שאמר ח"כ בדר, כי אני חושב את זה במאת האחוזים. בטלביזיה ראיתם כולכם שזו רק התחייבות מוסרית. אי אפשר היה לדעת שבנק ישראל בריטניה הלך לשם, ושם נתנו לו מסמכים. אבל זה עדיין התחייבות מוסרית. דבר כזה אי אפשר לגלות, ובודאי שאי אפשר לגלות תוך חודשים. יתכן שאפשר לגלות את זה תוך שנים.

הבנק התמוטט תוך החקירות הללו. הוא היה בתהליך של תפיסה, בתהליך של הסקת מסקנות מרחיקות לכת. לא אמרתי ביולי. אילו לא היה מבצע מה שדרש ממנו המפקח בתום 14 יום, היו נוקטים נגדו בצעדים מסויימים. זה בתהליך התפיסה. הכל נעשה בגלל סיבות אחרות לחלוטין. נחגלה שנתן הלוואות מעבר לחברת דנבר, וזה היה לא בניהול תקין. זה מה שקרה לפני ההתמוטטות.

לפני ההתמוטטות היחה לנו הפקדה שלנו בלונדון, ואמרתי בעניין זה את דעתי כמה פעמים. קודם כל צריך לראות את העובדות, שעד היום היו אנשים מכובדים בקהילה היהודית בלונדון. חשבנו שהבנק בסדר ב-1972. ההפסד הוא אפסי על רקע אותה מדיניות שהביאה רווחים גדולים, מלבד הבטחת נזילות, ועוד ועוד. לא ארחיב את הדיבור על זה. זה בכלל לא שייך לעניין זה.

ומה קרה אחרי ההתמוטטות? - מגיע לי שהטיעון שלי יישמע: הנושא של תפיסה-מכירה הוסבר פעמים רבות, ואני לא אכנס בזה. כאשר אשיב לח"כ קורפו בעניין המספרים אגע בזה.

באיזו מידה יש נסיון למכור את הבנק בערבות מוגבלת? - כל הבנקים הודיעו שלא. בנק הפועלים הודיע לא רק לבנק ישראל, אלא גם ליועץ המשפטי ואחר כך לממשלה, לשר האוצר. בבקשה, אפשר לשאול אותו. הגענו לרפה כזו שאני צריך להביא עדויות, כגון: עדויות של בנק המזרחי ובנק לאומי, דבר שאני לא פניתי לבנק לאומי. מישהו אחר פנה אליו.

מ. זנבר:

ספרתי בראשית הישיבה הזו כיצד התחלנו לטפל בבנק בזמן המורטריום, כיצד בצענו פעולות למרות השביתה שאז היה הבנק סגור רק יום אחד. האם זה יעיל או לא יעיל? באיזו מידה אנחנו מנסים לממש את הנכסים בארץ, בחו"ל ובכל העולם?

אני מודיע לכם שההפסד האפשרי, ומידת ההפסד היא פונקציה של מימוש הנכסים בצד האקטיבי. זו הבעיה. באיזו מידה נעשים הדברים האלה? - אנחנו נוקטים בפעולה מקיפה בכל העולם. צריך לראות את המגעים שלנו עם בנק-אוף-אינגלנד, האם ההשקעות שלהם חואמות או לא. אם מישהו טען שיש סכסוף עם בנק-אוף-אינגלנד, הרי שהוא רחוק מהאמת. אנחנו מבצעים חילופי אינפורמציה אתם. אין בעיה של יחסים, ואני מקווה שיובן מה שאנחנו טוענים מדוע אני לא רוצה להמליץ בפני הממשלה לנגוע בנושא זה של בנק-אוף-אינגלנד. אלה הם הדברים שקרו לאחר התפיסה. נתתי ראשי פרקים, בלי התשובות.

היו עוד שני דברים אחרי ההתמוטטות שצריך לשקול אותם - האם הייתה הגינות בטיפול מצדי? האם היה אי הגינות או הייתה הגינות מלאה מצדי? בעניין זה אני רוצה להודיע, שכל דבר שאמרתי לוועדה זו ולממשלה, הוא אמת במאת האחוזים. כל מי שאמר אחרת, הוא איננו דובר אמת. אם כן, זה בתחום ההגינות של הטיפול, ואני עוד אגע בנושא זה שהעלה בראשית דבריו ח"כ מלמד. יש עוד נושא שהועלה - הכוונה לסודיות.

אם הממשלה פרסמה שב-9 ביולי הוחלט לתפוס את הבנק מפני שנתגלו עובדות שונות, אז שואלים מה הן העובדות? אז מה צריך להגיד? האם לשתוק? או להגיד את התשובה. איך אתם הייתם עושים כאשר לא יודעים את הכל? איך יכולתם להתייחס לנושא זה? האם לא לענות? - זה לא טוב. להגיד את הדברים הברורים ביותר, שפונים אלינו במשפט, שדורשים מאתנו באנגליה לשים 9 מיליון שטרלינג, אבל יש חתימה אחת, בלי אישור מהמפקח - האם זה גילוי סודות?

או דברים דומים - כאשר אומרים שיש החתיבות מוסריות, ברור שזה הפוך כאשר לא אומרים את זה. האם אז המשפט יהיה הוגן? כאשר המשפט מתנהל יום יום, רגע רגע, לעומת זה מי יודע מתי יתנהל המשפט השני. כל אחד יודע שזה יקח הרבה זמן. בינתיים ניתנים פסקי דין של אנשים כאשר לא יודעים את העובדות. כותבים מה שכותבים ב"דבר". מכל מקום, אלה הם הנושאים שאתם צריכים לדון כאשר טוענים אם הטיפול מצד בנק ישראל היה בסדר או לא בסדר.

אני רוצה להתחיל בדבריו של ח"כ מלמד: אני מודיע שח"כ מלמד צלצל לי באותו יום ה' - 4 ביולי - אחר צהריים, ואמר כי הוא רוצה לדבר אתי באופן דחוף. אמרתי לו "באיזה עניין?" אמר, לי "אתה יודע". אחר כך הוסיף ואמר "בנק א"י בריטניה". אמרתי ש"לפני שעתים היה הכל בסדר".

ח"כ מלמד בא ודיבר אתי. הוא אמר שהעניין לא בסדר. הפקדון לא ניתן להעברה, ושהוא מאיים בהתאבדות. האיש (בן-ציון) בא, מבקש כסף, וקבל את הכסף, ויצא ממני. פתאום נוצרה בעיה ---

א. מלמד: זה שקר. זה סילוף האמת. (היו"ר י. קרגמן: שקר לא אומרים פה)

(ח"כ מלמד אומר בהתרגשות לתרה את הדברים הבאים):

אני נשבע בחיי ילדי שבדברי הנגיד הם שקר. אני מודיע שהוא מסלף דברים. אדם כזה לא ראוי לכהן בתפקיד רם מעלה.

(קם רעש גדול והיושב ראש משתדל להשקיט את הרוחות)

הוועדה לא חבדוק את הדברים האלה.
זה דבר שיחברר בבית המשפט.
ח"כ מלמד, התפרצותך בכלל לא בסדר.

היו"ר י. קרגמן:

ש. ארליך:
הודעה: כמה קרה פה? כל חברי
הוועדות והאורחים שלהם רצו לכאן
כי נבהלו ולא ידעו מה קרה פה. הרי זו בושה וחרפה ועובר כל גבול.
הנשיא ניכסוץ נאלץ להתפטר כנראה לא
בגלל חוסר כשרון, אלא מפני ששיקר.

א. מלמד: כל זה בגלל שהנגיד שיקר.

היו"ר י. קרגמן:
אתה חייב לשמור דברים אחרים שאומרים נגדך.
אנחנו לא בודקים את הדברים פה. אני
מבקש ממך. בקשתי לא להשתמש במלים חריפות. הוא לא פגע בך אישית.
למה אתה מתפרץ? למה אתה הופך את הוועדה?

א. מלמד: נגיד בנק ישראל אומר בנוכחותי דברים
מסולפים.

מ. זנבר:
שמעתי כל מיני דברים שאין בהם אמת,
לא התפרצתי למרות שלא היה קל לי.
אם כן, אי אפשר להעביר את הפקדון
הזה, והוא מאיים בהתאבדות. הוא הביא את מירון ובן-ציון וד"ר חת, ושם
התברר, שאלתי את בן-ציון: "אמרת שהכל חופשי. כעת מלמד אומר שזה לא
ניתן. האם זה נכון?" אמר: "כן".
אם כן, זה נתגלה ביום ה'.

אני רוצה לומר שצודק ח"כ מלמד בזה
שהעניין שהוא אמר לי, כפי שאמר שלא לומר - אני לא אמרתי. האם הזכרתי
את זה מתי שהוא, כאשר היה כאן אותו האיש? אמרתי שהיה מתוור. האם מישהו
שמע שהזכרתי את מלמד? ולא הזכרתי אותו לא פה ולא בממשלה. האם זה היה
לא הגינות שלא הזכרתי אותו? האם הזכרתי אותו פעם אחת? אפילו פעם אחת
לא הזכרתי אותו.

בסוף, כאשר אמרתי לבן-ציון את הדבר הזה,
הרי אמרתי את זה לאדם הקשור בו. למי גיליתי את זה? - לאדם שעליו מדובר.
וזה היה במפגש פנימי. היו שני אנשי משטרה, ורק לו אמרתי. האם אני
פרסמתי את זה? איפה ההגינות או אי ההגינות? תשפטו! מי פרסם ב"ידיעות-
אחרונות? האם אני פרסמתי את הפרוטוקול הזה? מדוע לא פורסם הפרוטוקול
הקודם?

אגיד עוד משהו בעקבות שאלתו של ח"כ קורפו
הופיע בן-ציון להעיד לפני הפירוק. הוא רצה לטעון שכל הדירקטוריונים
הוזננו, ודבריו הושמעו. גם שם, לפי החוק, הייתי חייב לשמוע. בא עורך
דין והכתיב נאום במשך שעות - שעות וחצי, ישר לפרוטוקול. הוא אדם מוכן,
וכתב דברים שלדעתי הם לא היו ראויים להיות מודפסים על הנייר. חלק מזה
הופיע ב"ידיעות אחרונות", כאשר הבסיס של הטיעון הזה הוא שהשרים בסדר,
ורק ההחלטות הנוראיות הן של הנגיד; שהפיקוח על הבנקים, אולי לא טוב.
מכל מקום, רוצים להפריד ביני לבין הממשלה; רוצים להפריד בין הבנקים
ופיקוח חוץ; כאילו ואני פועל נגד בנק הפועלים, או שיש שנאה אישית,

שרוצים שהבנק לא יגלה דברים יום יום, שלא נוכל לממש את הנכסים. הבעיה היא, לשים יד על מאות אלפי דולרים. קיימת קואליציה רחבה נגדי ע"י הטיעונים מסוג זה, ואפשר להשפיע על השופטים שלי בציבור ופה. זהו קו הטיעון שלהם.

לאחר שטען מה שטען (מלמד), ואיש לא הפריע לו, שאלתי מספר שאלות שבסופן הגעתי לנקודה זו. אני רוצה שתבינו. אני טוען שלא אמרתי אף פעם את שמו של ח"כ מלמד.

אני מבקש ממר שטיינברג לקרוא בפניכם כמה קטעים:

(קורא):

מר שטיינברג:

" ד"ר חת: ברצוני לומר שחלק גדול מהעובדות שנמסרו ע"י מר בן-ציון אינן מדויקות, חלק מהעובדות הושמטו לגמרי ואיני רואה טעם בהקשר למטרת השיחה הזו להכנס לפירוט. אני חושב כי לצורך השאלה מה ניחן לעשות בבנק אין לי צורך ביותר מאשר הצגת שאלה אחת למר בן-ציון והיא: האם הוא יכול לומר בוודאות שהסכום של 47 מיליון דולר שנמסר לבנק פופוליר ולקרדיט סוויס יפרע בתאריכים שהיו נקובים בדוחות שהוא מסר לנו?

מר בן-ציון: איני חושב שאני חייב לענות על שאלותיך בכלל, מספיק נשאלתי ע"י מי שמוסמך להציג לי שאלות ואף על פי כן אענה שלולא המעשים הנוראיים ואני חוזר הנוראיים שעשה הנגיד אין ספק שה-47 מיליון דולר היו נפרעים במועדיהם. לאחר המעשים הנוראיים של הנגיד יש ספק אם כי איני יודע בוודאות לכאן או לכאן.

ד"ר חת: חושבני שלאור הספק הזה לא יוכל

הבנק לעמוד בהחייביוחיו.

מר בן-ציון: הספק נגרם ע"י המעשים ולא להיפר.

ד"ר חת: לא נתח כל הסבר מדוע קיים ספק זה.

מר בן-ציון: אבטיחך שאם טענותי לא יתקבלו כאן הן יובאו לערכאה נוספת - קל להחריב.

הנגיד: שאלת ד"ר חת היא האם ה-47 מליון

דולר משועבדים או לא?

מר בן-ציון: עניתי על כך.

הנגיד: אם אינם משועבדים, למה יש ספק?

מר בן-ציון: אין לי מה להוסיף. אוסיף בכל אופן ואחזור

שלולא מעשי הנגיד הסכומים היו נפרעים.

ד"ר חת: ברצוני להבין את הקשר בין מה שאתה מכנה "מעשי הנגיד" וחובת הבנקים השוויצריים לפרוע הכסף.

מר בן-ציון: כל עכוב, ולו גם מוסרי או

אחר מאיזו בחינה שהיא בפרעון הפקדונות הללו במועדיהם היה נמנע לחלוטין פאחר ולולא מעשי הנגיד חוך הפרת הסכמים מוגמרים ומוסכמים על דעת הכל, כל עכוב כזה היה נמנע מאחר ולפני מועדי הפרעון היו הגופים החייבים כספים לבנקים השוויצריים פורעים את חובותיהם.

ד"ר חת: מה מונע את פרעון החובות היום

הנגיד: (לחת) מדוע אתה אומר מעשי

הנגיד, תאמר מעשי הממשלה. אינך צריך לומר כפי שהוא אומר. מפי מר בן-ציון נאמרו דברים רבים שאינם ראויים לתגובה.

מר בן-ציון: שיהיה רשום שהנגיד אמר

שאמרת דברים שאינם ראויים לתגובה. אני יכול להשיב לו באותה מטבע ובריבית. אמרתי שאלו הם מעשי הנגיד שעליהם הוא אחראי מכל בחינה שהיא, אם קיבל את הסכמת הממשלה זה לא מענייננו, אלו מעשיו.

התשובה לשאלה "למה זה מונע" - כידוע לכם

קבוצת ויליאמס מורכבת מכמה חוליות ופגיעה באחת מהן פוגעת ביתר גם כן וכעת יהיה יותר קשה לה לפרוע את חובותיה כשאבן הפינה של קב"ז הושחתה בהוראותיו של הנגיד.

הנגיד: השאלה היא האם החברות שקבלו

הלוואות מהבנקים השוויצריים יש או אין להם נכסים.

מר בן-ציון: אין כל שייכות לשאלה

זו וליכולתן לפרוע חובותיהם.

ד"ר חת: מה צריך היה לקרות כדי

שהסכומים יפרעו במועד?

מר בן-ציון: היו מתממשים עד אותו

מועד נכסים שתמורתם היתה הולכת לכיסוי החובות הללו וכעת אין בטחון שניתן יהיה לעשות זאת.

ד"ר חת: במה זה תלוי?

מר בן-ציון: תלוי בעתיד של קב"ז ויליאמס.

ד"ר חת: מדוע אי אפשר לממש נכסים אלו

עכשיו?

מר בן-ציון: משום שהוראות הנגיד השחיתו

את החוליה המרכזית של קב"ז ומשום כך נפגעו כל החוליות ונכסיהן.

הנגיד: האם זו טעות לחשוב שחב"ב חו"ל,

בודוז ובשוויץ, שקבלו הלוואות מבנקים בשווייץ, מן הפקדון שהתברר לאחר מכן שאינו פקדון אלא הסכם נאמנות, האם טעות לחשוב שיש להן נכסים?

מר בן-ציון: אין הבדל אם אין להם

נכסים או מישהו אחר יפרע את התחייבותיהם.

הנגיד: החברות הללו היו שייכות למשפחת

ויליאמס.

מר בן-ציון: הן קשורות למשפחה.

הנגיד: מי רשאי היה לפעול בשמן?

מר בן-ציון: איני זוכר. - הייתי רשאי

לחתום בשם שתיים.

הנגיד: איזה שחיים?

מר בן-ציון: הן ידועות.

הנגיד: מה שמך?

מר בן-ציון: זו אינה חקירה משטרתית ואיני מוכן לחזור על דברים שכבר אמרתי.

הנגיד: לי ידיעות חברות רבות.

מר בן-ציון: איני מוכן לחזור, הן ידועות היטב.

הנגיד: אם יכולת לפעול בשמן בודאי חדע מה היקף נכסיהם.

מר בן-ציון: אין לכך כל חשיבות.

הנגיד: האם אתה יודע את נכסיהן?

מר בן-ציון: מה אתה קורא נכס?

הנגיד: מה שבמאזן מופיע בצד האקטיב.

מר בן-ציון: האקטיב בדיוק שווה לפסיב.

הנגיד: האם אתה יודע מה היקפו?

מר בן-ציון: לא.

הנגיד: האם אתה יודע מה הם נכסי החברות?

מר בן-ציון: לא.

הנגיד: האם אתה יודע היכן נמצאים הנכסים?

מר בן-ציון: לא.

הנגיד: אלה אפשר לפעול בשמן כשלא יודעים את גדלן?

מר בן-ציון: אני מיופה כח של כמה נכסים ואיני יודע את היקפם.

הנגיד: אבל פה אתה מייצג את קב' ויליאמס

מר בן-ציון: אין זהות ביני ובין קב'

ויליאמס למרות שהנגיד מצוטט ואני מסייג את דברי שאתה מצוטט בעחון שכאילו החברות בודוז שייכות לבן-ציון.

ד"ר חת: אין לדעתך מתישבת חובת הנאמנות שלך כמנהל הבנק עם העובדה שהופעת בבנק השוויצרי כמי שמפקיד בשם א"י- בריטניה וכמי שמסך את הכסף בשתי חברות ושאינך יודע מה עשו החברות בכסף שמשכו מהבנק השוויצרי?

מר בן-ציון: אין לי ספק, וזאת אמרתי בחשובתי לשאלה שלך, שלולא הוראות הנגיד לא היתה קורית תקלה כלשהי מבחינה כלשהי ולכן מצפוני נקי לגבי כל פעולה שעשיתי עם הבנקים השוויצריים.

ד"ר אחת: האם לדעתך הפעולה של משיכת הכסף

(מר שטיינברג ממשיך בקריאה)

מר בן-ציון: אני נחון במעצר עקב תלונתך

מזה 9 ימים והיום נפסקו לי עוד 15 ימי מעצר, כך שאיני מסוגל מבחינה נפשית או גופנית לברר או להזכר היכן וכיצד הופעלו הכספים אך את זאת אני זוכר ויודע ובטוח וכבר אמרתי זאת כי לא היה כל חשש או ספק שהחובות של חברות הקבוצה ואת שמם אני זוכר היו נפרעים במזעדיהם לולא הפעולות מטעם נגיד בנק ישראל. אגב, אוסיף רק זאת שבכל אופן כל "העבירות" הללו נחגלו לנגיד רק לאחר מעשה ההתלייה ועל כן לפחות לגבי זה מהווה עניין בנק פופוליר חרוף חלש ביותר.

ד"ר חת: האם יש ספק בכך שב-4.7 אחה"צ

לא יכלת לגרום להעברת הפק' הללו לחש' בנק ישראל כנגד מזומן?

מר בן-ציון: הפק' הם לזמן קצוב אך הבהרתי

כבר ב-4.7 כי לא נוח לי גם לשעבדם. (ד"ר חת: לא נתבקשת לשעבד אותם אני ישתתף בכל השיחות והוצע לך למכור ולא לשעבד). מר בן-ציון (ממשיך): או כלשוך ד"ר חת למכרם שזה היינו כך, שינויי נוסח בלבד וחיפוי שקול על דרישה שאכן נוגדת בנקאות מקובלת, והצעתי במקום זאת בטחונות מצויינים אחרים ואכן הנגיד המשיך במו"מ אתי מאז ה-4.7 עד 8.7 אחר שידע את גישתי לענין פק' בנק פופוליר.

הנגיד: אם ענין בנק פופוליר כ"כ פשוט

ז"א שהבדל בין פק' שאינו משועבד לפק' משועבד הוא קטן, מדוע אמרת לח"כ מלמד שאתה תתאבד בגלל זה?

מר בן-ציון: איני זוכר שאמרתי שאתאבד

אך אם אמרתי זאת בוודאי חששתי מקני הבושה שתגרם לי ע"י אי מילוי התחייבויות הבנק דבר שחרדתי ממנו יותר מכל, וזו גם הסיבה שאני ומשפחתי הצענו לתת את כל אשר לנו לבנק לכיסוי הפסדים. כדי למנוע כל תקוות מצד מישהו אין בדעתי להתאבד עכשיו.

הנגיד: האם שלחת אלי את ח"כ מלמד ביום ה'

אחה"צ אחר שיצאת ממני לומר לי זאת שאתה תתאבד אם הענין לא יוסדר?

מר בן-ציון: אינני חושב ששלחתי אותו

אליך בכלל אלא שנועצי בו, הוא ידידי ועד כמה שאני זוכר הוא התנדב לפנות אליך בענין זה.

הנגיד: נועצת בו באיזה ענין? בענין

השעבוד אם הוא רציני או לא?

מר בן-ציון: בכל הבעיות שהטרידו אותי

אוחו רגע.

אבקש לקבל העתק מהפרוטוקול שישלח למשרד

עו"ד מירון או לביתי כדי שיוכלו לספל בזה, במקום המעצר אני מוגבל מאד.

שלום שלום."

מ. זנבר:

בזה נסתיימה השיחה. הגעתי ממש לענין ההתאבדות. בן אדם שמודיע ומודה באותה פגישה שהוא נאמן של שתי חברות, איננו יודע היכן הנכסים, אם הם חופשיים או לא חופשיים. רק לאחר התלבטות קשה אמרתי מה שאמרתי. אני מצטער שאמרתי, ומצטער שלא שמעתי עד הסוף. אבל זה לא משנה את האמת. מכל מקום, התשובה היא כפי שאמרתי עכשיו.

מ. זנבר:

ועתה לגבי השאלות הענייניות שהועלו, בעיקר לח"כ קורפו: לתשובות יש ערך. השאלה הראשונה היתה, מדוע כתבת את המכתב שהוא צטט: החוק מחייב לכתוב מכתב בסגנון זה אם אני רוצה להאריך את המורטוריום לעוד 10 ימים. אנחנו לא שללנו את הרשיון של הבנק. אנחנו מתכוונים עוד 10 ימי מורטוריום לבקש, ואתם ראיחם גם כן את זה, כי אחרת אי אפשר לדבר על מכירה. מכירה איננה נוגדת מה שרצתה ועדת הכספים, אלא זו האפשרות היחידה לבצע מה שוועדת הכספים רצתה. צריך להאריך את המורטוריום, לכן אני חייב להצהיר ברבים שכוונתי היא זו, ואני לא עשיתי. זה רק במורטוריום השני שמבקשים את זה, לפי החוק. האם זו תשובה מספקת?

בקשר למכתבו של היועץ המשפטי של בנק ישראל. (קורא את המכתב של היועץ המשפטי מר לזוביק)

אני לא בקשתיו לכתוב כך. זה נאמר פה והוא נתבקש להשיב. הוא מודה באי הבנה. רצה לבוא ולהגיד שהוא הטעה את הוועדה. אמרתי שאני לא עוסק בעניינים משפטיים. באותו מכתב הוא כותב (מצטט)

נכון שצריך לתת לו אפשרות לטעון.

אני משיב בזה על שאלתו של ח"כ קורפו. השאלה של ח"כ קורפו היתה, האם אין בזה הטעיית הוועדה? - על מנת להטעות את הוועדה, הוא אומר, שהוא לא הבין. הוא טעה.

ג. קיטרון:

לפני דבריו של הנגיד בקשתי מהיושב ראש לאפשר לי להגיד כמה דברים להגנת חברי: לאור הדברים שנאמרו כאן ע"י כמה חברי ועדה, אני רואה חובה לעצמי להגן על חברי. מה קרה? בוועדה התעוררה שאלה מסויימת. כל חברי הוועדה יודעים כמה זמן לוקח עד שמגיע פרוטוקול של הישיבה. הפרוטוקול לא היה בפני חברי למקצוע היועץ המשפטי מר לזוביק. הוא ענה על שאלה כפי שהוא הבין אותה, וכפי שהנגיד הציג אותה לפניו. אינני יודע איזו שאלה הציג. אין חשיבות לענין זה. אבל הפרוטוקול לא היה בפניו. הוא הבין את שאלת הנגיד כך. אני חוזר ומדגיש שלזוביק הבין את השאלה - אם הנגיד היה רשאי לעשות מה שעשה בלי לשמוע את הבנק. על שאלה זו הוא ענה. הוא לא התיימר לענות על השאלה מה יחר הצעדים.

(ב) הוא צטט חלק מהסעיף, היינו אותו חלק שנוגע לפעולות עד להודעה, ושם הוא שם שלוש נקודות.

ז. גרשוני:

האם אנחנו עוסקים בזה?

היו"ר י. קרגמן:

אז צריך לפטר את היועץ המשפטי ---

הדברים נאמרו ע"י ח"כ בן-מאיר.

ח. קורפו:

אנחנו לא דנים בבעיה של היועץ המשפטי. שאלתי היתה לאור תשובתו של היועץ המשפטי - האם הצבת השאלה ליועץ המשפטי היתה נכונה? לא צריך להתייחס ליועץ המשפטי.

מ. זנבר:

אתה שאלתה את השאלה שרצית לשאול. לכן הוא כותב כך; (ב) זה לא משנה את עצם הענין אם מישהו רוצה להציג את זה כך או אחרת. אין חשיבות לעצם הענין.

זה לא כך, כי חוות דעת היא שהיזמה לפגישה צריכה להיות מהבנק.

ח. קורפנו:

יכולים להיות חלוקי דעות לגיטימיות.

ג. קטרוך:

זה לא חשוב שאמרת בבוקר ומירון אמר אח"צ. זה לא חשוב. אבל כאשר אומרים שאני מסתיר, אז זה מתחיל להיות חשוב. זאת אומרת שלא נכון שהסתרת.

מ. זנבר:

האם לא הייתי צריך להגיד לשרים קודם? - לא הייתי צריך להגיד. לפי החוק זה של בנק ישראל. לא הייתי צריך להגיד ואני לא אומר. האם זו תשובה מספקת?

על השאלה הרביעית עניתי, שלא אמרתי

כי הפיקוח לא הצליח.

בענין המספרים: אני טוען עד היום שאי אפשר לדעת מהו ההפסד, ושנדע את זה לאחר הרבה זמן.

אני נתבקשתי ע"י הממשלה לנסוח לעשות

איזו שהיא הערכה. עשיתי לממשלה הערכות בהנחות שונות, ומה שהבאתי לממשלה ביום ו' שעבר היו אלה הנחות הרבה יותר קטנות. אמרתי שיש אפשרות של הפסד של 185 מיליון ל"י. בהנחה שלא נוכל לממש את 47 מיליון הדולר בשוויצריה, וגם לא נוכל לשים יד על רכוש כלשהו בחברות לוכסנבורג-שוויצריה-ליכטנשטיין. מכל מקום, אנחנו מעריכים את ההפסד המכסימלי ב-185 מיליון ל"י. בהנחה אחרת שלא נוכל לקבל אף דולר אחד מ-47 מיליון דולר, אבל נשים יד על סכום מסויים שיש סבירות רבה של החברות האירופיות. ההפסד מוערך ב-106 מיליון ל"י.

אמרתי שאם נשים יד על 47 מיליון דולר

ועל אף גרוש אחד לא מהחברות האירפיות, אז ההפסד הוא של 23 מיליון ל"י.

אם נעשה גם את זה וגם את זה, אז

יהיה פלוס שממנו חלק יועבר לכיסוי הפסדים של החברה של הבנק הלונדוני. זהו המצב. הכל תלוי במידת המימוש של הנכסים, ואנחנו עושים מאמצים כבירים להשיג את זה.

למה אנחנו אופטימיים? למה אמרתי

לממשלה שזה יוכל להגיע ל-100 מיליון ל"י? - הרי זה משום שאנחנו בינתיים שמנו יד לביצוע צוואתו של אדון ויליאמס שנתן ערבות אישית לכל ההפסדים של הבנק ושל בני המשפחה. לפי פסקי דין בישראל, אם הצוואה לא בוצעה, וכל עוד לא בוצע העזבונו, נוספת האחריות של הערבות האישית של המנוח. זה מה שאנחנו בודקים כעת.

באיזו מידה החברות הוודוזיות הן היורשות

שלו? זה גם בארץ וגם בחו"ל. זה חל על החברות בלונדון. זה בנוסף לשעבוד של 49% של הנכסים בלונדון. עכשיו אני מדבר על החברות הוודוזיות.

אלה הם המספרים ללא קשר. נתתי את

המספרים שהם בין אפס ל-185 מיליון ל"י. הכותרות בעתונים אומרות 185 מיליון ל"י על כל פנים, זו ההנחה המספרית. (י. בן-מאיר: האם זה כך גם במכירה?)

החשבון כולל את המצב המשפחתי, ולא רק

העובדות, כי אנחנו בנק ישראל משלמים עשרות מיליוני לירות, ואנחנו נצטרך לשלם לנושים. בינתיים שלנו כ-30 מיליון ל"י. זה יגיע לעשרות מיליונים. אנחנו נכנסים בנעליהם.

לאחר המימוש יהיה הרכוש של המפרק, ואנחנו

נקבל את הדיבידנדה, את היחס בין הנכסים וההתחייבויות. זה לא יהיה בשביל בנק ישראל, אלא בשביל כל הנושין הבלתי מבוססים. אנחנו לוקחים בחשבון שלא נקבל את הכל, אלא חלק.

מ. זנבר:

לגבי המכירה: ברור הוא שבמקרה של מכירה היינו מגיעים להפסד מכסימלי פלוס עוד כמה דברים שלא היינו יכולים להמנע מתשלומם. זה אותם 29 מיליון שטרלינג התחייבות לונדון, שזה 300 מיליון ל"י, שאת זה היינו צריכים לשלם עם המכירה.

אני טוען שיש כל מיני ערבויות והתחייבויות שהיינו צריכים לממש. (ב) אי אפשר לקבוע שמישהו מבקש את התשלום, האם התחייבות נובעת מעסקים של קבוצת ויליאמס או לא. היום אנחנו ניצלנו את 20 הימים של המורטוריום, כדי לבדוק מי היא קבוצת ויליאמס, ומי נמצא בקשרי מסחר אתם.

נוסף לזה, היום ברור שאותם הנכסים הנוספים שהמשפחה רצתה לשעבד, ושנחנו לא ידענו אם הם משועבדים או לא - הם יהיו בידינו במקרה של תפיסה.

אלה הם הדברים. נדמה לי שעניתי על

כל השאלות.

אני מודה לחברי הוועדה על היחס כלפני.

ד"ר חת:

לח"כ לורנץ יש שתי שאלות עקריות: מה עשה המפקח לפני התמוטטות הבנק ואחרי ההתמוטטות? בנושא של פעולות הבנקים עד ההתמוטטות אמרנו לא לקבל החלטות, משום שהנושא איננו שלם.

אני מופיע בפני צוות בדיקה של הממשלה, ואני מציע שהוועדה תמתיך עד שאותה ועדה תסכם בענין זה. למעשה, אני מדבר בפני אותו צוות בגלוי לב גמור. אמרתי שעשיתי טעויות, ואני מודה בהן. אני חושב שכדאי להמתיך עד שהצוות יגמור עבודתו.

בנוגע לתפיסה או מכירה: אני סבור שיעבור זמן רב עד שאפשר יהיה לקבוע בבטחון מה היא התפיסה הסופית. אינני יודע אם משהו יכול לומר היום בבטחון שבנק ישראל לא טעה או טעה בכל.

ההחלטה לתפוס את הבנק, ולא למכור אותו, נתקבלה אחרי נימוקים כבדי משקל. מצאנו נכסים שלא היו רשומים בספרים. היו אפשרויות שהתבררו מאוחר יותר. זה לא ערבויות בחתימה אחת, אלא בשתי חתימות.

אם בנק ישראלי היה קונה, הוא לא היה מסרב לשלם התחייבויות מסוג זה. כאשר טיפלנו בענין בימים 6 ו-7 ביולי לא יכולנו לדעת.

זאת ועוד: כל ההחלטות שנעשו בנושא של מכירה או תפיסה, נעשו ללא פנייה. מהרגע שהתברר שאין אפשרות למכור את הבנק ללא התחייבות מוגבלת, הנגיד היה בעד תפיסה. הנגיד פעל בנאמנות בפעולות הללו, אבל עמדתו היתה שאם למכור בלי ערבות מוגבלת אז צריך לתפוס את הבנק.

בנוגע לחברות וודוסיות: לא היתה הפתעה שחלק של הדיווח שקבלנו מהבנק ידענו עליו - שחלק מהגופים הללו קשורים בבנק. מה שלא ידענו הוא, מי הם הנהנים. הבנק סירב לגלות לנו פרטים. אנחנו לא ידענו, ולא יודעים היכן מתנהלים החשבונות, מה הם הנכסים ועוד. גם היום איננו יודעים. יש להם כתובות.

בנושא המכירה: בעלי הבנק גם היום אינם אומרים מה הם הנכסים ומה הן החברות. היום הם מציעים את זה למכירה בהנחה שהכל אבוד. הם היו חייבים לומר: "הפסדנו, וזה מה שיש". היום הם מסתירים אחרי וודוז. למעשה, אנחנו ידענו שזה קשור אליהם.

בקשר לכמה נוסחאות חריפות לגבי המכתבים שלי: אנחנו נסחפנו לביטויים שלא היינו צריכים לבטאם. הבטחה למירון לומר במכתב הראשון שלי, כאילו ואני מאשים אותו שהוא מעורב בניהול. למעשה, הוא ידע היטב מה הדברים שנעשו, ולא התכוונתי שהוא היה פעיל בניהול החברות.

בנק א"י בריטניה זה בנק שנמצא בטיבוכים וקשיים במשך שנים. עובדה שמשך כל השנים אם לא היינו שומרים על מידת הדיסקרציה אינני יודע אם להתגאות או להתבייש בזה.

הדברים נבעו מהמערכה שהתנהלה כאן. הם הופיעו כאנשים שנגרם להם עוול. בגלל זה נסחפנו בוויכוח שאני מצטער עליו.

אני מודה לכם. אני מצטער מאד על ההתרגשות המיותרת שהיתה כאן.

היו"ר י. קרגמן:

(מר זנבר ועוזריו עוזבים את הישיבה)

הודעה אישית: אני מבקש סליחה הוועדה על ההתפרצות שלי. אני רוצה שחבינו.

א. מלמד:

חבל שהנגיד יצא, כי רציתי להודיע משהו בפניו: הוא השתמש בדבר שלא בהקשר. הואיל ונשמעו מפי חברים שדברו כאילו אני צד בענין, הרי שאני מודיע לך שזה 14 שנה שאני לא קשור אחם. הגיעו אלי הודעות שאני הייתי קשור במשרד מירון-בן-ציון. אם כן, זה 14 שנה שאני לא קשור אחם עשיתי אחם את הסטאג' שלי, ומאז אין לי כל קשר אחם.

(ב) המעורבות שלי היתה לאחר שהוא פנה אלי עד יום א' - עד אז אני חושב שהנגיד עשה את הכל. מכל מקום, לא ראיתי את עצמי לפסול את עצמי מדיון. בודאי אני לא פסול בענין זה. כולם פה מייצגים סקטורים, ואיש מאחור לא פסל את עצמו. אף על פי כן גזרתי על עצמי שתיקה. אמרתי "אתאפק כדי שלא אחטא בלשוני". כך היה עד שהגיע אלי הפרוטוקול. זה היה שימוש בלתי הוגן בקשר לחקירה הזו.

הצעה לסדר: אני באמת רוצה להציע מה שהוצע בדרך היתולית - שלא נקבל מסקנות. אגיד מדוע: אחרי ששמעתי את כל הדברים, אני לא שיניתי דעתי בקשר לבנק ישראל ובקשר לתפיסה ומכירה. למעשה, ד"ר חת אמר במלוא ההגינות את הדברים. כתוב בהצעת היושב ראש, שהבנק לא נמכר בהעדר קונים, כי לא היה רצון למכור אותו. ועוד כתוב ש"הוועדה מפליצה לעשות כל מאמץ נוסף לבצוע המלצה זו. הוועדה מציינת כי הנגיד פועל בהתאם להמלצות הוועדה". אני סבור שלא.

ז. שובל:

נניח שנקבל את ההצעה הקיצונית של המפד"ל, הרי נעשה עוול לבנק, ואז תחזור הפרשה של לילנבלום. לכך אני רוצה להציע שנדחה את המסקנות.

צ. גרשוני:
 אני מבקש לדחות את הישיבה מסיבות אחרות.
 אני רוצה לנמק: אני מקבל את כל העובדות
 שישנן, שיו"ר הוועדה רוצה לנהל את הישיבה עד שעה 15.00. המזכיר לא אשם.
 אבל זו עובדה. עכשיו השעה היא 13.00. המזכיר לא הודיע בכתב שיהיה המשך
 הישיבה.

היו"ר י. קרגמן: אני הודעתי קודם שהישיבה תימשך.

ש. ארליך: אני מציע הצעת קרגמן והצעת חברי
 הכנסת שובל ושוסטק - לבחור ועדה
 משנה כדי להגיע להצעה משותפת.

י. בן-מאיר: ח"כ שובל מציע לדחות את הסקת המסקנות.

היו"ר י. קרגמן: ברצוני להודיע לכם כי פנה אלי ח"כ חלפון,
 עכשיו הוא עסוק בהעברת הגופות - והוא
 בקש ממני לצרף את קולו בהצבעה לשלי. זה דבר אנושי.

צ. גרשוני: האם אתה נענה לפנייתי?

היו"ר י. קרגמן: לא.

י. גולן: אני מתנגד להצעתך, ח"כ גרשוני.

ה צ ב ע ה

8 - בעד הצעת ח"כ שובל - לדחות את המסקנות

9 - נ ג ד

הצעת ח"כ שובל לא נתקבלה.

היו"ר י. קרגמן: לח"כ ארליך ברצוני לומר, כי אני לא
 מתנגד לוועדת משנה, אבל לאחר הצעת
 המפד"ל. לכן אני לא מקבל את הצעתך, ח"כ ארליך.

לאחר שנצביע את הצעת המפד"ל אז
 אדע למה אני הולך.

ח. קורפן: מונחות כאן 3 הצעות בכתב. יש שתי
 אפשרויות: או שאנחנו מצביעים על
 ההצעות הללו, או שאנחנו דוחים אותן.

היתה הצעת ח"כ שובל שנדחתה. אם הוועדה
 סבורה שכתוצאה מהדיון היום ישתנו ערכים בעמדתנו --- (רעש גדול)

א. רונן:
אני חושב שיש קצת הגיון בהצעת היושב ראש.
יש שלוש הצעות. אם מציעי שתי ההצעות
חושבים שיש ביניהם מידה של מכנה משותף, אז אפשר לאחד אותן, ואז יש מן
ההגיון לבחור בין שתי האלטרנטיבות לאחר הצעת המפד"ל. אם היא לא מתקבלת,
אז ישבו שני המציעים כדי לאחד הצעותיהם.

ח. קורפו: ח"כ רונן לא הציע את עמדתו.

י. בדר: איזו צורה זו?

ה צ ב ע ה

בעד הצעת המפד"ל - 2
נגד - רוב
הצעת המפד"ל - לא נתקבלה

ש. ארליך: אני מבקש לבחור ועדת משנה עבור שתי ההצעות.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת היו"ר י. קרגמן - 13
נגד - 2
בעד הצעת חברי הכנסת ארליך-קורפו - 7
נגד - רוב
הצעת היושב-ראש י. קרגמן - נתקבלה

היו"ר י. קרגמן: יש הצעת ארליך-לורנץ האומרת: הוועדה מציינת את פעילותו של הנגיד לצמצום מכסימלי של הפסדי הבנק ומעודדת אותו בכיוון זה (היו"ר קרא מן הכתב, והנוסח הוא בערך כך)

אני אקרא את הפרוטוקול. למעשה, זו לא הצעה שלי אם כי אני תומך בה.

כן הוחלט שההצעה השניה של לורנץ-ארליך תובא לדיון ביום ג' יחד עם כל המסקנות.

רבותי, אני רוצה לומר כי אני לא מוכן ליהרג ובל יעבור בענין זה. מה

ש. ארליך:

ההתלקחות הזו?

(ב) אני לא רוצה שום מדליה לנגיד

בנק ישראל. אם חברים יעמדו על כך שלא להצביע, אז לא.

י.ש. פלומין:

הצעה לסדר: היו סיכומים של הוועדה, שנחקלו ברוב קולות לגיטימי. אם היית

רוצה להביא את הצעות לורנץ וארליך אז היית צריך להביאן לפני כן. לכן אני מציע שלא להצביע לא את הצעת ארליך ולא של לורנץ ולא של גרשוני.

ש. לורנץ:

ביום א' בישיבה נקבע ברור שהצעת ארליך והצעת יובאו להצבעה ביום ג'.

ביחד עם שאר ההצעות, ולא נאמר שזה יהיה משולב או לא משולב.

אם תרצו, אז אני שלבתי את ההצעה שלי עם של ארליך, בין יתר כל ההצעות. לי יש הצעה שלמה ומושלמת עם כל הסעיפים. אבל אין צורך בזה. לא היתה שום החלטה שאיזו הצעה צריכה להיות משולבת. לדעתי, יש זכות מלאה לח"כ גרשוני להציע את הצעתו.

הצבענו על שלוש הצעות, ויש עוד שתיים.

יש זכות לגיטימית להצביע על כל ההצעות. לי לא איכפת אם זו תהיה הצעה או הצבעה רשמית.

אני רוצה דבר אחד, שהוועדה כאן נקבעה

כאן, והדבר ברור ביותר הוא שביום א' רוב החברים הביעו עידוד לנגיד בנק ישראל במאמציו להקטין את הנזקים במינימום.

אם היושב ראש יכול לקבוע את העובדה הזו

על דעת הוועדה, בלי הצבעה פורמלית, הרי שזה בשבילי מספיק.

אם היושב ראש אינו יכול, כי יש אנשים מחנגדים, אז זה לא מספיק לי.

ז. שובל:

פה התחלקו הקולות, ואתה גורם נזק למר זנבר.

ש. לורנץ:

אני חושב שיש כאן הגינות מינימלית. יש דעה הפוכה, לכן אתה צריך להצביע נגד.

צ. גרשוני:

כאשר קראו את הצעת ח"כ לורנץ אני בקשתי שיתנו לי לקרוא את ההצעה שלי,

שבכותרת שלה כתוב "במקום ההצעה הנוספת של ש. ארליך - ש. לורנץ". בינתיים ההצעה של ארליך ירדה. האם לא היה צריך לתת לי לקרוא את הצעתי?

אני חושב שוועדת הכספים תצטרך לדון

על הסדר. יש הצעה מרחיקת לכת של ח"כ פלומין. האם אותה צריך להצביע קודם או של גרשוני קודם?

אם תתקבל הצעת ח"כ פלומין, אז לא אביא

את הצעתי.

ע. פיינרמן:

יש לי הצעה לסדר, ובזה נסכם את הדיון. אני פונה לבעלי ההצעה לורנץ-גרשוני,

ואני מבקש לא להעמיד הצעות נוספות. לא רצוי שלאחר שקבלנו מסקנות בנושא

אני מקבל את הצעתך זו.

צ. גרשוני:

אילו זה היה מגיע להצבעה, אז הייתי מצביע בעד הצעת ח"כ ארלין, אבל הצעה כזו לא רצויה להתקבל ברוב, אלא היא יכולה להתקבל פה אחד. כך אני מבין. אני מציע שאנחנו נראה המלצות אלה

י. גולן:

כהחלטות הוועדה.

אחרי פניות ושיקול נוסף, גם אני לא רוצה שבענין יסודי אנחנו נתפלג. אני מסתפק בזה שאני חוזר על הדיון שהיה ביום א' - כאשר רוב גדול של חברים לקחו את רשות הדיבור, וזה היה רוב פניין הוועדה, שהביעו הערכה לנגיד בנק ישראל. זה היה רוב. ומכיון שזו היתה עובדה, הרי שאני יכול להסתפק בזה.

ש. לורנץ:

תודה רבה. הישיבה נעולה.

היו"ר י. קרגמן:

הישיבה ננעלה בשעה 13.30.